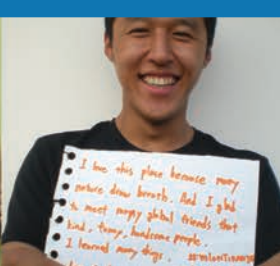
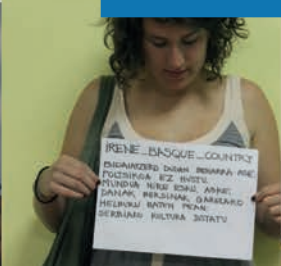

PRIRUČNIK
**MEĐUNARODNI
 VOLONTERSKI
 RADNI
 KAMPOVI**

Projekat „Volonteri – aktivni i mobilni mladi“ sprovodi udruženje Mladi istraživači Srbije, finansira Ministarstvo omladine i sporta Republike Srbije

PRIRUČNIK

MEĐUNARODNI VOLONTERSKI RADNI KAMPOVI

Izdavač:

Mladi istraživači Srbije - Volonterski servis Srbije
Bulevar umetnosti 27
Beograd

Za izdavača:

Tanja Petrović

Urednica:

Jelena Ristić Beronja

Autori:

Jelena Ristić Beronja, Bojan Beronja

Dizajn:

Jovan Petrović

Štampa:

Alta Nova, Zemun

Tiraž:

500 kom.

Beograd, 2013.

Sadržaj

PREDGOVOR

Uvod	5
Međunarodni volonterski servis u svetu	5
Međunarodni volonterski servis u Srbiji	8
Šta je to radni kamp ?	11

ULOGE MIS-VSS, LOKALNOG ORGANIZATORA, KAMP LIDERA I VOLONTERA	13
--	----

KORAK PO KORAK – ZA ORGANIZATORE KAMPOVA

Pre svega - Zašto želite da organizujete međunarodni volonterski radni kamp?	17
Kada treba krenuti sa pripremom kampa i kako se prijaviti?	18
Ko organizuje i finansira kamp?	19
Tematske radionice	22
Ko su kamp lideri?	23
Šta posle kampa?	24

PRAKTIČNI SAVETI I UPUTSTVA ZA KAMP LIDERE

Motivacije i očekivanja	27
Praktične veštine, uputstva i saveti	29

ANEKS 1

Uputstvo za pisanje kratkog opisa kampa	42
---	----

ANEKS 2

Preporuke organizatorima za ekološki održiv kamp	46
--	----

ANEKS 3

Detaljne informacije o kampu - Infosheet	50
--	----

Predgovor

*Jelena Ristić Beronja
Koordinatorica volonterskih
programa*

*MLADI ISTRAŽIVAČI SRBIJE
VOLONTERSKI SERVIS SRBIJE*

Ovaj priručnik je namenjen budućim organizatorima i koordinatorima međunarodnih volonterskih radnih kampova u Srbiji. On je nastao kao skup iskustvenog znanja i standarda međunarodnog volonterskog servisa koje delimo sa volonterskim servisima iz celog sveta sa kojima smo povezani preko članstva u međunarodnim mrežama. Cilj ovog priručnika je da prenese osnovne informacije o istoriji međunarodnih volonterskih radnih kampova u svetu i u Srbiji, kao i da prenese kako međunarodne principe, tako i savete i uputstva za njihovu praktičnu primenu u kontekstu kulturne, socijalne, političke i ekonomske realnosti u Srbiji.

Ovaj priručnik treba koristiti kao vodič od trenutka donošenja odluke o organizaciji volonterskog radnog kampa, pa do evaluacije po njegovom završetku. Bitno je znati da je svaki kamp drugačiji i da je potrebno prilagoditi ove informacije datoj situaciji.

Želeli bismo da se zahvalimo svim partnerima koji su do sada organizovali volonterske radne kampove (eng. workcamp) u Srbiji, kamp liderima i, naravno volonterima na trudu, želji, hrabrosti i spremnosti da daju svoj doprinos razvoju volonterskog pokreta u Srbiji i u svetu.

Konačno, zahvaljujemo se Ministarstvu omladine i sporta na ohrabrenju i prepoznavanju vrednosti našeg rada, kao i na finansijskoj pomoći za pripremu i štampu ovog priručnika.

Uvod

MEĐUNARODNI VOLONTERSKI SERVIS U SVETU

Godišnje se u svetu organizuje skoro 2500 međunarodnih volonterskih radnih kampova. Organizuju ga nacionalni volonterski servisi u saradnji sa lokalnim domaćinima kampova: nevladinim organizacijama, javnim preduzećima i ustanovama, opštinama, privatnim preduzetnicima ili grupama građana zainteresovanim da učine nešto pozitivno za svoju sredinu.

Volonterski radni kamp je jedinstven oblik volonterskog rada i kao prvi oblik organizovanog međunarodnog volonterskog servisa postoji još od kraja Prvog svetskog rata (1920.) kada se grupa ljudi iz različitih zemalja okupila u Holandiji i odlučila da urade nešto čime bi sanirali užasne posledice rata, ali, u isto vreme, da utiču na otklanjanje pravih razloga konflikta. Sada poznat kao začetnik ideje o međunarodnom volonterskom servisu, Pjer Seresol (Pierre Cérésolle), a tada tek mladić sa dobrom idejom i odlučnošću, predložio je da se okupe volonteri iz zaraćenih zemalja kako bi zajedno obnovili jedno malo francusko selo blizu Verduna, teško oštećeno u ratu, poznato po žestokim bitkama u kojima je preko milion ljudi tokom rata izgubilo život.

On je bio uveren da je zajednički napor međunarodne grupe volontera da se pomogne ljudima u nevolji najbolji način za izgradnju mostova među ljudima preko dubokih rovova koje je iskopao rat i za promociju mira i razumevanja. Grupu su činili Nemci, Britanci, Mađari, Švajcarci, Austrijanci, Holandani i francuski meštani, koji su radili na izgradnji porušenih domova. Sve osobe dobre volje su bile dobrodošle.

Posle određenog vremena, pojedinci među lokalnim stanovništvom su govorili da je prisustvo stranaca „uvreda za pokojne Francuze“, a potom su nemački i austrijski volonteri zamoljeni da napuste kamp. Ova reakcija je uzdrmala i negirala osnovnu ideju pomirenja i projekat je na neko vreme bio obustavljen.

Iako se prvi kamp nije završio uspešno, njihovi učesnici su uvideli potencijal koji nosi – **radeći zajedno, rame uz rame, na zadatku od zajedničkog interesa, živeći, hraneći se i odmarajući zajedno, ljudi zaista mogu da razumeju onog drugog i nauče nešto od njega, na način koji nijedna druga aktivnost osim međunarodnog volonterskog radnog kampa ne može da pruži.**

Taj radni kamp značio je početak ere privatnih organizacija koje su realizovale programe međunarodnog volonterskog servisa za mlade: programe sa isključivo volonterskim učešćem, otvorene za pripadnike oba pola u svetlu saradnje, iz različitih zemalja, uz prostor za lični razvoj.

MEĐUNARODNI VOLONTERSKI SERVISI DANAS

Danas se međunarodna razmena volontera kroz radne kampove obavlja među globalnim i regionalnim mrežama volonterskih organizacija:

- *The Alliance of European Voluntary Service Organizations (Alliance)*
- *Service Civil International (SCI)*
- *Coordinating Committee of International Voluntary Services (CCIVS)*
- *Network for Voluntary Development in Asia (NVDA)*
- *South East European Youth Network (SEEYN)*

U isto vreme mnoge evropske vlade su nastojale da razviju programe obavezne službe za mlade muškarce, iz prostog razloga što su mirovni sporazumi nakon Prvog svetskog rata zabranjivali obavezno služenje vojnog roka, a vlade su i dalje želele da "edukuju" svoje mladiće u skladu s nacionalnim vrednostima, te da učvrste njihov nacionalni identitet. Međutim, zbog snažnog međunarodnog protivljenja nijedna evropska zemlja nije uspjela da uvede takav program. Ova tenzija između vladine i privatne inicijative, te volonterske i obavezne službe, stoji poput crvene linije kroz istoriju programa servisa za mlade sve do današnjih dana.

1920 - 1945. g: programi servisa za mlade u kontekstu vojnih sukoba

Četiri užasne godine Prvog svetskog rata ostavile su Evropu u ruševinama, a njene stanovnike u očaju. Neki su verovali da će međunarodni susreti mladih ljudi koji zajedno obavljaju koristan rad za zajednicu dovesti do uspostavljanja prijateljskih veza koje će prelaziti nacionalne granice, a potom i sprečiti moguće buduće sukobe. Iz ovog uverenja nekoliko organizacija (uglavnom verskog karaktera) započelo je programe međunarodnog volonterskog servisa. Dve takve organizacije postoje i danas: Service Civil International i International Fellowship of Reconciliation (Internationaler Versöhnungsbund). Ove dve, u trojstvu sa mrežom Youth Action for Peace, koja je prestala da postoji 2009. godine posle skoro 90 godina, bile su prilično revolucionarne za to vreme – ne toliko u svojim ciljevima koliko u svojim principima. Njihove aktivnosti bile su otvorene za oba pola (u vreme kad su se žene još uvek borile za svoja osnovna prava) i izbegavali su sve vrste vojnih vežbi na svojim radnim kampovima. Čvrsto su verovali u princip da mladi treba volonterski da uključe u svoje aktivnosti, a taj princip vredi i danas.

Međutim, početkom 30-ih godina velika ekonomska recesija nakon krize 1929. g. naterala je vlade da razmisle o velikim programima servisa za mlade kao leku za nezaposlenost (mladih). Najpoznatiji primer takvih vladinih programa u tom vremenu bila je Volonterska radna služba (Freiwillige Arbeitsdienst) u Nemačkoj.

Program je uveden 1931. g. i omogućavao je nezaposlenim mladim ljudima do 25. godine da učestvuju u volonterskoj službi u trajanju do 20 nedelja u oblasti mladih i socijalnog rada. Program se uskoro proširio, učestvovalo je sve više mladih, zbog čega je vlada morala da uvede stroga pravila i odredbe. Nakon što je Nationalsocijalistička stranka došla na vlast, uvedena je obavezna radna služba (Reichsarbeitsdienst) za sve mlade ljude. Vrsta posla se često menjala zavisno od određenih potreba nastalih u ratu.

Druge mreže volonterskih organizacija takođe se bave međunarodnom razmenom volontera (ali ne kroz radne kampove) kao i lobiranjem, uspostavljanjem i održavanjem kontakata sa institucijama i agencijama, organizuju razne aktivnosti/seminare, obavljaju istraživanja i objavljuju publikacije kako bi poboljšali kvalitet volontiranja. Organizacije članice su međunarodne ili nacionalne.

- Association of Voluntary Service Organisations (AVSO)
- Action d'Urgence Internationale (AUI)
- International Cultural Youth Exchange (ICYE)
- European Federation of Intercultural Learning (EFIL)
- Volontariato Internazionale Donna Educazione Sviluppo (VIDES)
- Voluntary Service Overseas (VSO)
- Internationaler Versöhnungsbund
- United Nations Volunteers (UNV)
- Centre européen du volontariat (CEV)

Nakon 1945. g: civilno društvo polako dolazi na svoje

Situacija 1945. g. bila je jako slična onoj od 27 godina ranije, naročito kad su u pitanju ljudi u nevolji, potrebna obnova i ponovna izgradnja, potreba za novim mostovima među nacijama. Razlika je bila u tome što je civilno društvo moglo da iskoristi prethodna iskustva i da tako brže uspostavi mehanizam i brojne programe međunarodnog volonterskog servisa. Ubrzo nakon rata, fokus većine programa je bio na obnovi, ali već sredinom 50-ih godina mnoge organizacije su tražile nova područja rada. Postojala je velika potreba za podrškom u sektoru socijalnog rada - bolnice, domovi za starije osobe ili osobe s intelektualnim teškoćama, deca i centri za mlade, itd. U godinama koje su usledile, nakon studentskih demonstracija 1968. g. pojavio se snažan pokret za političko profilisanje u većini organizacija volonterskog servisa. U radne kampove uvedena su predavanja i diskusije, te dolazi do saradnje, na primer, sa anti-nuklearnim pokretima ili mirovnim inicijativama.

Nakon nekoliko godina zalaganja za obnovu u većini evropskih zemalja nastavile su se rasprave o obaveznoj vojnoj službi. Do 1955. g. većina zemalja u Evropi ponovno je uvela takvu službu posebno u svetlu nadolazećeg Hladnog rata. Sukobljena sa grupama mladih ljudi koji su se čvrsto protivili vojnoj službi, većina vlada u zapadnoj Evropi uvela je "civilnu službu" za dobrobit zajednice kao zamenu. Međutim, u većini zemalja

služba za zajednicu odvijala se pod mnogo nepovoljnijim uslovima u odnosu na služene vojske – trajala je duže, uključivala je više radnih sati, manju novčanu nadoknadu, itd. Prva posleratna generacija (nakon 1968. g.) donela je veliki porast broja mladih sa “prigovorom savesti” do te mere da je sektor socijalne zaštite postao zavisn od njih. Iz toga proizilaze problemi s ukidanjem obavezne vojne službe i uspostavljanjem profesionalne vojske.

Uloga nadnacionalnih institucija i organizacija

UNESCO je bila prva nadnacionalna institucija koja je igrala važnu ulogu u međunarodnom volonterskom servisu. UNESCO je 1948. g. osnovao Koordinacioni komitet za međunarodni volonterski servis (Coordinating Committee for International Voluntary Service – CCIVS). Od samih početaka, CCIVS je delovao kao krovna organizacija za sve nevladine organizacije u ovoj oblasti delovanja. Njegovi ciljevi su razmena iskustava među organizacijama članicama, lobiranje za bolje uslove programa međunarodnog volonterskog servisa i pružanje informacija o tim mogućnostima.

Dve glavne evropske institucije, Savet Evrope i Evropska komisija, počele su da deluju u ovoj oblasti početkom 1990-ih. Glavni cilj koji sebi postavlja Savet Evrope kada su mladi u pitanju je podsticanje zemalja članica da osiguraju povoljnije (zakonske) uslove za mobilnost mladih volontera i otklanjanje svih prepreka mobilnosti. U martu 2000.g. Savet Evrope je doneo Evropsku konvenciju o promociji transnacionalnog dugoročnog volonterskog servisa za mlade koja je postavila minimalne standarde kvaliteta na tom polju. Od početka 1990-ih Evropska komisija finansira projekte međunarodnog volonterskog servisa za mlade u okviru programa “Mladi za Evropu”. 1996.g. uveden je program “Evropski volonterski servis” (EVS) koji pruža novčanu pomoć dugoročnim projektima volonterskog servisa za mlade (između 18 i 25 godina) iz zemalja članica Evropske unije. Od 2000. g. postoje i mogućnosti volontiranja za zemlje i u zemljama pristupnicama, tzv. partnerskim zemljama, među njima i za Srbiju. Mladi istraživači Srbije – Volonterski servis Srbije bila je među prvim organizacijama koja je poslala dugoročnog volontera iz Srbije na ovaj program (2002.) i primila prve EVS volontere u Srbiju.

MEĐUNARODNI VOLONTERSKI SERVIS U SRBIJI

Volonterski rad u našoj kulturi istorijski vezujemo za dobrotvoran rad, udruženja za pomoć, aktiviste Crvenog krsta, pomoć u nesrećama i situacijama prirodnih nepogoda, kao i za koncept radnih akcija iz posleratne obnove Jugoslavije.

Omladinske radne akcije (takozvane ORA) bile su naročito prisutne nakon završetka Drugog svetskog rata i imale su za cilj da obnove i izgrade privredu, infrastrukturu, naučne, sportske, kulturne objekte, ali i da zbliže mlade iz različitih republika SFRJ oko istog cilja, obnove države, i time izgrade jak nacionalni identitet nove nacije – Jugoslovena. U prvim posleratnim radnim akcijama milioni omladinaca iz svih republi-

ka SFRJ gradili su autoputeve, pruge, hidrocentrale, fabrike, čak i čitave gradove. Novi Beograd, pruga Brčko - Banovići, autoput „Bratstvo-jedinstvo“ (Beograd - Zagreb), Jadranska magistrala, obnova zemljotresom pogođenog Skoplja, neki su od najpoznatijih primera. Odnos prema ovakvom obliku omladinskog aktivizma često ide u krajnost - od idealizovanja i romantične percepcije bivših akcijaša pa do otvorenog prezira prema akcijama kao ideološkom instrumentu. Uz očigledan pečat vremena koje nose, omladinske radne akcije su u doba socijalističke Jugoslavije bile jedan od modela dobrovoljnog rada sa sistematskom podrškom države, koji je vremenom nestao.

Kada su međunarodni volonterski radni kampovi u pitanju, u mnogome su slični radnim akcijama, ali imaju i suštinske razlike. Pre svega, oba se odnose na rad od javnog interesa, druženje ljudi, najčešće mladih iz različitih krajeva (sveta, kada su u pitanju kampovi; zemlje, tj. republika SFRJ, kada su u pitanju radne akcije), razvijanje prijateljstva, mira i interkulturnog razumevanja i dijaloga. Jedna od osnovnih razlika je što su radni kampovi lokalne inicijative, najčešće u organizaciji civilnog društva, i deo međunarodnog volonterskog pokreta, dok su radne akcije bile veliki nacionalni projekti pod upravom države.

Danas u Srbiji nosioci volonterskih programa uglavnom su organizacije civilnog društva, mada nedovoljno umrežene. Država ponovo postaje jedan od aktera u nacionalnom volonterskom servisu u Srbiji formiranjem Kancelarija za mlade pri jedinicama lokalne samouprave, i u okviru njih, volonterskih servisa, zatim podrškom velikih sportskih i kulturno-umetničkih događaja, kao što su Univerzijada i Eurosong, jasno ističući vezu između volontiranja mladih i njihovog zapošljavanja, što je trend i u Evropskoj uniji.

Razmenom volontera u okviru međunarodnog volonterskog servisa u bivšoj Jugoslaviji, počevši od perioda posle Drugog svetskog rata, bavila se Komisija za međunarodne dobrovoljne aktivnosti (sa sedištem u Sloveniji, u današnjem slovenačkom ogranaku mreže Service Civil International - Zavod Voluntariat), koja je preko republičkih ogranaka Saveza socijalističke omladine, čiji je bila deo, primala prijave volontera iz omladinskih organizacija iz zemlje (među njima i Mladi istraživači Srbije) za volonterske programe u inostranstvu. Sa raspadom SFR Jugoslavije, Komisija je izgubila svoju funkciju, ali su, s obzirom na potrebu mladih za do tad postojećim aktivnostima, kao i obzirom na već izgrađene mehanizme u omladinskim organizacijama, dve takve organizacije nastavile sa međunarodnim volonterskim razmenama, ovog puta samostalno - Mladi istraživači Srbije kroz tad formirani Volonterski servis Srbije (1990.) i Društvo MOST (današnji Zavod Voluntariat) iz Slovenije. Tako je već postojećem programu Mladih istraživača Srbije za međunarodnu saradnju pridodata nova aktivnost - međunarodna razmena volontera. Tada se počelo i sa organizovanjem prvih radnih kampova u Srbiji. Do trenutka kada je pisan ovaj priručnik, organizovano je više od 300 kampova, kroz koje je prošlo preko 3500 stranih volontera.

Ostvarenim članstvom u mrežama i partnerstvima sa preko 90 organizacija iz celog sveta, MIS-VSS omogućava svojoj mreži kontakt tačaka u Srbiji, kao i članicama regionalne mreže SEEYN, da se uključe u međunarodnu razmenu volontera, a volonterima iz cele Srbije i iz regiona više mesta na kojima mogu da se prijave i po povratku budu aktivni u svojoj zajednici.

Međunarodni volonterski radni kampovi u Srbiji, bez obzira na konkretan zadatak volontera, za svoj cilj imaju izgradnju mira kroz:

- izgradnju međunarodnih prijateljstava i interkulturalnog razumevanja multikulturalnog društva, sa fokusom na manjinske kulture;
- prevenciju konflikata i post-konfliktnu rekonstrukciju;
- promovisanje ljudskih prava i demokratije;
- održiv razvoj lokalnih zajednica:
 - baziranje rada volontera na realnim potrebama lokalne zajednice, od značaja za veliki deo te zajednice, kako bi se osigurao nastavak rada posle radnog kampa;
 - unošenje promena u lokalnu zajednicu i postavljanje primera radom od javnog interesa;
 - kampanje u cilju promocije održive proizvodnje, potrošnje, reciklaže i sporta;
 - podsticanje mobilnosti, kreativnosti i aktivnog građanstva mladih;
 - kulturnu decentralizaciju;
 - podsticanje ruralnog i eko turizma;
 - uključivanje marginalizovanih grupa;
 - korišćenje tehnologije, materijala i oruđa za rad, prikladne za lokalnu zajednicu;

Među našim partnerima koji su do sada organizovali kampove nalaze se: Pokret gorana Sremska Mitrovica, Javno preduzeće „Vojvodinašume”, Javno vodoprivredno preduzeće „Vojvodinavode”, ZOO vrt „Palić”, Unija ekologa, Mladi istraživači Bora, Arheološki muzej „Timacum minus”, Udruženje „Fest-Po”, Javno preduzeće „Palić-Ludaš”, Eko-fond opštine Paraćin, Ekološko društvo „Gradac”, Društvo istraživača „Vladimir Mandić - Manda”, Udruženje domaćina Tršić - Konak Mišić, Udruženje „K-Town Group”, Nacionalni savet Rusinske crkve iz Đurđeva, Etno selo Latkovac - porodica Knežević, Udruženje „Viktorija”, Eko-kamp Morović, Etno park „Terzića avlija” i Etno udruženje „Zavičaj”, Udruženje „Grupa Akt” i „Jastrebački trougao”, Omladinski klub „InterCOOLt”, Udruženje „Zeleni ključ”, Pokret gorana Vojvodine, Udruženje „Grupa Kobra”, Ekološko udruženje „Rzav”, Ekološko udruženje fanova kampova, Udruženje „Ekologika”, Grupa mladih „Žisel”, Pokret gorana Subotice, Odred izviđača „Zavičaj 1903”, Etno domaćinstvo „Veliki Grabovski”, Udruženje „Eko-kult”, Savez izviđača Srbije, Kancelarije za mlade Zrenjanin, Stara Pazova, Obrenovac, opštine Knjaževac, Pe-

ćinci, Čajetina, Surčin, Šid, Arilje, gradovi Beograd i Kragujevac.

Među kontakt tačkama za slanje volontera na radne kampove u inostranstvo od 2010. godine našli su se: Društvo istraživača „Vladimir Mandić-Manda“, Pokret gorana Vojvodine, Pokret gorana Novi Sad, „Proaktiv“, Kancelarije za mlade Savski venac, Palilula (Beograd), Novi Beograd, Obrenovac, Novi Pazar, Kragujevac, Raška, Čačak i Stara Pazova.

ŠTA JE TO RADNI KAMP ?

Radni kampovi:

- Obezbeđuju podršku lokalnim projektima; oni nisu balon sapunice bez dodira sa lokalnom realnošću i služe kao stimulus već postojećim lokalnim inicijativama. Posao koji se obavlja na radnom kampu nikako ne sme biti zamena plaćene pozicije – česti primeri zabune su npr. rad na organskoj farmi u zamenu za stan i hranu; rad na komercijalnom festivalu;
- Promovišu kontakt između ljudi različitog kulturnog i socio-ekonomskog porekla, razbijanje jezičkih i kulturnih prepreka i podsticanje razumevanja i prihvatanja različitosti;
- Obezbeđuju učenje kroz iskustvo; oni su sredstvo neformalnog obrazovanja sa ciljem negovanja neformalnih veština i znanja; volonteri kroz radne kampove uče o značaju pozitivnih rezultata konkretnih akcija, o odnosu teorije i prakse, kao i formalnog i neformalnog obrazovanja;
- Omogućavaju ljudima, najčešće mladim, iskustvo života u grupi, gde se svi članovi jednaki po pravima i obavezama, gde se uče odgovornosti, kako prema obavljenom poslu, tako i prema funkcionisanju grupe;
- Predstavljaju interkulturno iskustvo i mogućnost da se upozna druga zemlja i druga kultura na značajniji način i sa više poštovanja prema stanovništvu u odnosu na tradicionalni turistički obilazak;
- Integrišu volontere u lokalnu zajednicu kako bi naučili od svojih domaćina o stvarima koje su njima bitne;
- Pomažu razvoj infrastruktura manjeg obima ili ekološki razvoj;
- Povezuju grupu pojedinaca koji žele da volontiraju na smislenim projektima u lokalnim zajednicama;
- Promovišu kulturu mira na međunarodnom, regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou, tako što razvijaju demokratske i neautoritativne strukture, integraciju, mirno rešavanje konflikata i problema, mehanizme razbijanja predrasuda i jednolične “slike neprijatelja”, poštovanje razlika, komuniciranje, a sve to - kroz zajednički rad i život;

Rezultat svakog radnog kampa je od javnog interesa i pri osmišljavanju ideje za kamp uvek se kreće od potrebe lokalne zajednice za međunarodnim volonterima, a ne od potrebe međunarodnih volontera za zanimljivim programom u određenoj zemlji (ovo drugo je osnova volonturizma, što nikako ne treba mešati sa radnim kampovima).

Radni kamp je jedinstven oblik (međunarodnog) volonterskog rada u trajanju od dve do tri nedelje, predviđen za sve ljude dobre volje, bez obzira na njihovu stručnost, između 18 i 65 godina i koji govore elementarni engleski ili jezik zemlje u koju idu.

Najviše ih ima u toku leta, ali se organizuju tokom cele godine. Volonter plaća participaciju u organizaciji koja ga šalje, kao i put, a smeštaj i hrana na kampu su obezbeđeni. Ovaj univerzalni sistem obezbeđuje finansijsku održivost nacionalnih volonterskih servisa, koji šalju i primaju volontere.

Iako većina volontera koja ide na radne kampove ima između 18 i 25 godina, volonteri svih uzrasta su dobrodošli. Postoje i posebni, tinejdžerski kampovi, za mlade od 14 do 17 godina. Osim malobrojnih kampova koji pretpostavljaju posedovanje određene veštine ili znanja (kao što su umetnički - muzički, rad sa decom i odraslima sa specifičnim potrebama), ne postoje ograničavajući uslovi. Jednostavno, ako ima mesta, volonter će biti smešten. Učesnici iz različitih zemalja radom na kampovima daju svoj doprinos pre svega lokalnim zajednicama, a podstiče se mobilnost mladih, njihovo aktivno građansko učešće kroz volonterski rad, a time se jača i socijalni kapital cele zemlje. Zbog široke dostupnosti i programske edukativne atraktivnosti, Mladi istraživači Srbije su posebno razvijali ovaj sektor u cilju društvenog aktiviranja najšireg kruga mladih.

Svaki radni kamp je drugačiji zbog broja učesnika (obično od 6 do 30 volontera), njihovog porekla i, naravno, njihovih ličnosti. Jedan od glavnih ciljeva radnog kampa je stvaranje kontakata između učesnika iz inostranstva i lokalnog stanovništva, čime se doprinosi boljem razumevanju naroda i kultura, prijateljstvu i miru. Volonteri su tako i učesnici u svakodnevnom životu, a ne turisti. Zajedničkih radom i životom učesnici dobijaju potpuno drugačiju sliku zemlje u kojoj borave, posmatranu iz ugla samih stanovnika, i u mogućnosti su da bolje upoznaju njihovu kulturu i običaje, kao i ostalih učesnika. Programi su tematski veoma različiti: ekološki, arheološki, socijalni, umetnički, različita re-

konstrukcija i izgradnja, poljoprivredni, koji se bave kulturnim nasleđem, istorijom, jezikom, rad sa decom i osobama sa invaliditetom.

Radni deo kampa je izuzetno važan, ali podjednako je važan edukativni proces volontera i svih drugih uključenih strana, najpre lokalne zajednice, na kojoj ostaje da nastavi rad započet od strane međunarodnih volontera tokom kampa.

Uloge MIS-VSS, lokalnog organizatora, kamp lidera i volontera

MIS-VSS i domaćin kampa potpisuju sporazum o saradnji, kojim se obavezuju na uslove organizovanja radnog kampa. Sporazum je potrebno potpisati do kraja februara svake godine, što je uslov za početak saradnje. On se sastavlja prema međunarodnim standardima i oslanja se na prava i obaveze i opise uloga svih aktera u organizaciji i realizaciji kampa.

Mladi istraživači Srbije - Volonterski servis Srbije se obavezuje da:

- promoviše međunarodni volonterski kamp i predstavi ga inostranim partnerima;
- obavi prijem inostranih volontera; informiše ih o uslovima smeštaja i ishrane, o opisu i obimu posla i opštim uslovima kampa i njihovim obavezama na kampu i o bilo kojim značajnim promenama u najkraćem roku;
- informativni paket o projektu pošalje najkasnije 3 nedelje pre kampa;
- pošalje volonterovoj organizaciji u inostranstvu pozivno pismo, ukoliko mu treba viza;
- realizuje obuku za koordinate kampa;
- obezbedi dodatnu podršku volonterima sa smanjenim mogućnostima (dostupnost programa, mesta dešavanja, obučenos koordinatora);
- obavi koordinaciju u sprovođenju projektnih aktivnosti;
- objasni volonterima razlog za prikupljanje participacije za kamp (ukoliko je ima);
- doprinese promociji kampa i lokalnog organizatora u lokalnim i nacionalnim medijima;
- preuzme obavezu evidencije prijave i ugovora sa volonterima, izdavanja potvrda o volontiranju, kao i vođenja evidencije i izveštavanja o programu volontiranja, poštujući pravilnike Zakona o volontiranju Republike Srbije;
- sprovede evaluaciju sa lokalnim organizatorom po završetku kampa;
- ne traži nikakvu finansijsku nadoknadu od lokalnog organizatora za realizaciju kampa.

Lokalni organizator se obavezuje da:

- obezbedi odgovarajući plan rada kao i plan njegovog izvođenja;
- obezbedi dobro osmišljen posao koji se može završiti za predviđeno vreme kampa i predviđen broj volontera;
- da pripremi lokalnu zajednicu u kojoj se održava kamp na dolazak međunarodnih volontera i na svrhu njihovog dolaska;
- ne prima međunarodne volontere direktno, već da ih upućuje na MIS-VSS, kako bi se osigurala adekvatna priprema i evidencija volontera u nacionalnom volonterskom servisu u njegovoj/njenoj zemlji;
- ukoliko je potreban specifičan profil volontera i traži se motivaciono pismo, obasni MIS-VSS-u jasno zašto želi da odbije nekog volontera, i to u najkraćem roku;
- učestvuje u pripremi informativnog paketa koji se šalje volonterima najkasnije 3 nedelje pre kampa;
- organizuje smeštaj (uključujući upotrebu kuhinje i kupatila) i ishranu volontera; od volontera se ne očekuje da doprinose novcem za ishranu i smeštaj na kampu;
- obezbedi materijal i oruđe za rad, te prevoz do mesta rada, ukoliko je to potrebno;
- obezbedi odgovarajuću obuku i pripreme, kako bi volonteri na najbolji način ispunili dogovorene zadatke, kao i da angažuje stručna lica koja će ih obučiti za realizaciju specijalizovanih zadataka;
- primenjuje znanja i principe rada u međunarodnoj grupi, usvojene na obuci za koordinate volontera;
- obezbedi uslove za punu zdravstvenu i materijalnu bezbednost učesnika, kako na radnom mestu, tako i u slobodno vreme, pri čemu se pod materijalnom bezbednošću podrazumeva da obezbedi prostoriju pod ključem gde volonteri mogu da ostave vredne stvari, a pod zdravstvenom odgovarajuće uslove smeštaja i ishrane i bezbednost na radu uz adekvatnu zaštitu;
- obezbedi pripremu volontera koja uključuje zdravstveno-bezbednosne instrukcije koje se tiču posla, smeštaja, slobodnog vremena i prevoza (ukoliko ga ima), i procedure u slučaju nesreća;
- organizuje ekskurziju za učesnike volonterskog kampa;
- vodi se principima ekološke održivosti, preporučenim od strane MIS-VSS;
- pri promociji kampa jasno naglasi partnerstvo sa MIS-VSS;

- učestvuje u evaluaciji kampa sa MIS-VSS, po završetku kampa;
- ne traži nikakvu finansijsku nadoknadu od MIS-VSS za realizaciju kampa.

Ukoliko jedna strana otkaže realizaciju volonterskog kampa, a u vreme otkazivanja je makar jedan volonter kupio kartu za prevoz do mesta održavanja kampa, ista strana je dužna da mu refundira troškove prevoza kao i sve troškove koji su do tada postojali.

Volonter je dužan:

- da prihvati i poštuje pravila lokalnog organizatora kampa;
- da se informiše o pokretu međunarodnih volonterskih kampova i da bude motivisan da učestvuje;
- da se pripremi za projekat uz informativni paket koji dobija od MIS-VSS-a;
- da samostalno organizuje i plati svoj put do kampa;
- da potraži podršku oko dobijanja vize od organizacije koja ga iz njegove zemlje šalje i da prijavi bilo kakvu promenu podataka;
- da obavesti MIS-VSS ako otkazuju svoje učešće;
- da stigne dana označenog kao prvi dan kampa i ostane do dana označenog kao poslednji dan kampa;
- da bude fleksibilan za manje promene (koje ne uključuju promenu datuma);
- da zajedno sa koordinatorima i grupom organizuje slobodno vreme;
- da bude odgovoran za sopstveno ponašanje, u skladu sa zakonima Srbije;
- da se ne ponaša na diskriminatorni način (prema različitim rasama, nacionalnostima, seksualnoj opredeljenosti i sl.);
- da da povratnu informaciju koordinatoru kampa o svom iskustvu u kampu.

Kamp lider je volonter MIS-VSS-a sa prethodnim iskustvom na međunarodnim volonterskim radnim kampovima, koji je dodatno obučen od strane MIS-VSS za koordinaciju kampa.

Obaveze kamp lidera su:

- da učestvuje u obuci za kamp lidere (najčešće u maju ili junu) u organizaciji MIS-VSS-a; kamp lideri moraju imati prethodno iskustvo na međunarodnim radnim kampovima u inostranstvu;
- da se detaljno upozna sa projektom, ciljevima lokalne organizacije, mestom održavanja kampa i načinima transporta do i od mesta; ukoliko je moguće da poseti lokalnog organizatora i mesto održavanja kampa i učestvuje u pripremi za kamp, npr. tražeći dodatna sponzorstva;
- da bude u vezi sa volonterima i pre početka kampa, dajući im podršku i savete oko putovanja i sl;
- da bude veza između volontera i lokalnog organizatora, objašnjavajući potrebe jednih drugom i obrnuto;
- da bude veza između volontera, domaćina kampa i MIS-VSS, trudeći se da su ci-

ljevi, potrebe i želje sva tri aktera usklađene, kako bi se obezbedio najbolji rezultat za svakog;

- da vodi računa o budžetu za hranu i druge troškove volontera, u dogovoru sa lokalnim organizatorom;
- da organizuje kućni red, kako bi se osigurali obroci na vreme i čišćenje zajedničkih prostorija;
- da osigura osnovne potrebe volontera u smislu smeštaja, ishrane, prevoza, uslova za higijenu, u dogovoru sa lokalnim organizatorom;
- da pomogne volonterima da se osepe prihvaćenim, tako što će sa svakim volonterom izgraditi odnos poverenja i pomoći im da razumeju cilj projekta;
- da uključi svakog volontera podjednako u radni deo i vanradne aktivnosti, tako da se nijedan volonter ne oseća isključenim; da osigura izbalansiranu dinamiku grupe, tako da ne dođe do stvaranja pod-grupa;
- da motiviše volontere kako bi osigurao/la da mogu da završe predviđeni zadatak;
- da osigura uslove za bezbednost na poslu i u slobodno vreme, u dogovoru sa lokalnim organizatorom; volonteri ne smeju biti izloženi nepotrebnim rizicima po zdravlje i bezbednost; sigurno mesto za vredne stvari volontera mora biti obezbeđeno;
- da obezbedi prostor i vreme za razvijanje ideja u okviru grupe u vezi sa radnim i vanradnim delom;
- da osigura studijski deo kampa u cilju boljeg razumevanja potreba zajednice;
- da osigura što više kontakta između volontera i lokalne zajednice;
- da pripremi paket detaljnih informacija (eng. Infosheet) u saradnji sa MIS-VSS-om i lokalnim partnerom najkasnije do 3 nedelje pre početka kampa;
- da dolazak međunarodnih volontera prijavi u policiji prvog dana i odjavi poslednjeg dana;
- da učestvuje u izradi dnevnog i nedeljnog plana rada, kao i eventualnih ekskurzija u dogovoru sa lokalnim organizatorom;
- da osigura međijsku pokrivenost kampa i promoviše MIS-VSS i lokalnog organizatora kampa u medijima;
- da sprovede evaluaciju među volonterima, usmenu i pisanu, a usmenu sa lokalnim organizatorom i MIS-VSS-om;
- da napiše izveštaj o kampu najkasnije do dva meseca posle kampa;

Korak po korak – za organizatore kampova

PRE SVEGA – ZAŠTO ŽELITE DA ORGANIZUJETE MEĐUNARODNI VOLONTERSKI RADNI KAMP?

Vrlo često se dešava da lokalni organizatori radnog kampa žele da ugoste međunarodne volontere samo da bi im bili domaćini, te već na prvom sastanku pominju moguće ekskurzije umesto onoga što bi međunarodna grupa volontera mogla da reši u njihovoj zajednici. Ukoliko se ova pitanja ne razjasne na samom početku, kamp neće biti uspešan, jer će se bazirati na pogrešnim principima – volonteri očekuju da će nešto raditi, pa se mogu razočarati ako ih sačeka neorganizovan posao. Isto tako, volonterima mora biti jasno zbog čega su pozvani da rade to što rade, tj. da se osete delom trajnog rešenja nekog problema.

Ovo pitanje za organizatore kampova je podjednako bitno kao i sledeće pitanje za nacionalne volonterske servise, naše partnere u razmeni volontera, odakle dolaze volonteri: **Zašto šaljete volontere iz vaše zemlje na radne kampove u inostranstvo?**

Upravo zato nam je bitno da svi volonteri koji dolaze na kampove u Srbiju budu dobro pripremljeni i insistiramo da volonteri dolaze preko naših partnerskih organizacija u svetu. Volonteri koji dođu na kamp u Srbiju očekuju osmišljen posao i očekuju da će raditi na projektu od javnog interesa za lokalnu zajednicu. Naravno, nadaju se i dobrom provodu, upoznavanju kultura, turističkom razledanju i sl.

Od velike je važnosti već na početku razjasniti osnovne stvari o kampu i:

- dogovoriti se oko interesantne i odgovarajuće ideje za posao;
- odrediti tačan broj potrebnih volontera (obično od 7 do 15, ali zavisi od tipa posla i broja dana kampa);
- pronaći odgovarajući smeštaj (iznajmljena kuća, školska fiskulturna sala ili učionice, omladinski centar, i slično; bitno je razmisliti na čemu će se spavati – kreveti na rasklapanje, strunjače);
- ugovoriti najbolje vreme za kamp i najbolje je da kamp počne u nedelju, da bi prvi radni dan bio u ponedeljak. Naravno, ukoliko je tip posla rad na festivalu, ili se planira da se volonteri uključe i u spremanje seoske slave, onda se treba usmeravati prema zadatim datumima. Vodite računa o tome da ako kamp traje od 1.07. do 14.07. prvi i poslednji dan će biti dolazni i odlazni dan, što znači da to nisu radni dani. Takođe, planirajte i slobodne dane – jedan na nedelju dana, tj. dva na dve nedelje;
- dobro definisati zadatke i obaveze pre kampa (ko šta radi i kada);
- pogledati zajedno standardni sporazum o saradnji i prilagoditi ga datom kampu;

KADA TREBA KRENUTI SA PRIPREMOM KAMPA I KAKO SE PRIJAVITI?

Postoje sezonski i vansezonski kampovi, pri čemu se ovi prvi odnose na period od juna do septembra, a drugi na ostatak godine. U Srbiji su kampovi uglavnom organizovani upravo u sezoni.

Potrebno je prijaviti kamp nekoliko meseci unapred, ako je reč o vansezonskim, odnosno do početka februara, ako je reč o sezonskim. Ovaj vremenski okvir određen je sporazumno među volonterskim servisima, da bi zajednički odredili početak prijavljivanja volontera na kampove u svojim zemljama. Na taj način svi kampovi u isto vreme postaju dostupni volonterima širom sveta.

U toku decembra i januara MIS-VSS objavljuje pozive svim potencijalno zainteresovanim stranama za informativni sastanak sa ciljem organizovanja kampova u Srbiji za narednu godinu. Projektni partneri su uglavnom druge nevladine organizacije, ali i opštine, Kancelarije za mlade, šumarska gazdinstva i druge javne institucije. Rok za prijavu kampa je obično prva nedelja februara, a prijava podrazumeva osnovne stvari o kampu, za koje ima jako malo prostora da se promene.

Opis¹ mora da bude koncizan, da u nekoliko rečenica, i što sažetije, predstavi rad i planirane aktivnosti na kampu.

Treba da bude relativno precizan (dok će za detaljnije informacije biti mesta u detaljnim informacijama o kampu (infosheet), koji je potrebno spremirati najkasnije tri nedelje pre početka kampa). Informacija mora da bude i tačna, odnosno da verodostojno opiše aktivnosti i sadržaje planiranog kampa – trudite se da izbegnete bilo kakve spekulacije, koje, ako se ne ostvare, mogu izazvati razočaranje kod volontera kad dođu na kamp.

IMAJTE NA UMU DA JE CILJ KRATKOG OPISA KAMPA DA PRIVUČE VOLONTERE DA SE PRIJAVE NA TAJ KAMP. TAKOĐE, INFORMACIJA NE SME DA VOLONTERU DĀ POGREŠNU PREDSTAVU O KAMPU.

Obično je veliki problem za organizatora da u 5 recenica sažme sve informacije koje se tiču kampa, ali je neophodno biti kratak i jasan. Osim toga, kako većina naših partnera prevodi kampove na jezik svoje zemlje, odnosno za svoje brošure pravi uži izbor (od više hiljada kampova koji se nađu u ponudi svake godine, obično se izabere samo nekoliko stotina najinteresantnijih), poželjno je da se osim kratkog opisa dostave i dodatne informacije koje će nam pomoći da kamp što bolje (verodostojnije) predstavimo našim međunarodnim partnerima – linkovi, slike.

1 Uputstvo za pisanje opisa kampa naći ćete u Aneksu 1

Kada je lista kampova za tekuću godinu pripremljena, ponuda kampova u Srbiji naći će se zajedno sa ponudom svih kampova u svetu na tehničkim sastancima međunarodnih volonterskih servisa, obično zakazanim u prvoj polovini marta. Time se osigurava i zajednički početak sezone prijavljivanja volontera na kampove, obično sredinom marta, a tako i jednake šanse svim volonterima koji na njih žele da se prijave.

Ovaj period je i period kada se najviše promovišu kampovi. MIS-VSS to čini na nacionalnom i međunarodnom nivou, a lokalne organizacije na lokalnom.

MIS-VSS prihvata volontere na kampove u Srbiji vodeći računa o ravnoteži među polovima, zastupljenosti različitih zemalja, motivaciji učesnika. Ukoliko kamp nema posebne napomene i zahteve, prijave volontera se prihvataju bez dalje selekcije. Ukoliko ih ima, onda se konsultuje sa domaćinom kampa. Volonteri će se na vaš kamp prijavljivati od sredine marta do samog početka kampa. Ukoliko vam se međunarodni volonteri jave direktno, na primer našavši vas preko interneta, obavezno ih usmerite na nas, kako bismo ih mi usmerili nacionalnom volonterskom servisu u njihovoj zemlji.

KO ORGANIZUJE I FINANSIRA KAMP?

Pored MIS-VSS-a potrebno je imati lokalnu organizaciju koja će biti domaćin kampa i koja će biti u stanju da organizuje nastavak rada i pošto se kamp završi. To je i organizacija sa kojom ćemo potpisati sporazum.

Lokalni partneri domaćinu mogu biti mesna zajednica, opština, druge organizacije civilnog društva, škola, crkva itd. Svaki partner ima određenu ulogu: obezbeđuju smeštaj, hranu, materijal za rad, prevoz za ekskurziju, edukativne radionice i sl.

Međunarodni donatori, ambasade, ministarstva takođe mogu učestvovati u realizaciji kampa, kao donatori. Potrebno je na vreme raspitati se o predstojećim konkursima.

Budući da MIS-VSS obezbeđuje volontere i kamp lidere, a da volonteri sami plaćaju put do kampa, na vama je da se pobrinete za smeštaj, ishranu, materijal za rad i čišćenje prostorija, ekskurziju volontera. Ovo su osnovne stvari o kojima treba razmišljati pri planiranju budžeta. Zatim, možete planirati kupovinu majica i štampu logoa kampa, kako bi volonteri bili prepoznatljiviji; možete pozvati eksperte za temu kampa koji bi volonterima objasnili širu sliku kampa, kao i planirati novac za poslednje veće i oproštajnu proslavu i sl.

Kamp lideri su obučeni da vode budžet kampa, pa treba razmisliti i da li ćete kamp liderima novac za hranu dostavljati dnevno ili nedeljno, ili ćete otvoriti račun u lokalnoj prodavnici pri čemu će lideri voditi računa o limitu potrošnje.

Smeštaj i ishrana

Pošto je ideja za kamp osmišljena, sledeće dve najvažnije stvari su – naći smeštaj za volontere i obezbediti ishranu.

Volonteri ne očekuju luksuzan smeštaj. Šatori sa krevetima na rasklapanje, fiskulturna sala sa strunjačama, smeštaj po porodicama, sasvim je očekivan i primeren smeštaj. Jednom kada opis smeštaja bude objavljen u okviru kratkog opisa kampa, može se menjati samo na bolje (sa šatora na kuću, ali ne i obrnuto). Ipak, evo nekoliko pitanja koja mogu da pomognu:

- da li lokalna škola ima tuševе i učionice koje bi mogle da se pretvore u sobe?
- da li takve uslove ima Dom kulture, kulturno-umetničko društvo, odred Izviđača, fudbalski klub, Kancelarija za mlade?
- gde mogu da se nabave kreveti ili strunjače, jastuci? Volonteri obično nose sa sobom vreće za spavanje.
- postoji li mogućnost da žene i muškarci spavaju u odvojenim spavaćim sobama?
- postoji li mogućnost da žene i muškarci koriste različita kupatila?
- postoji li udobna i dovoljno velika radna prostorija / dnevna soba?
- da li volonteri mogu biti sigurni u toj prostoriji od krađe i povreda?
- postoji li bezbedno mesto za čuvanje novca i vrednih stvari?
- ima li dovoljno stolica i stolova?
- da li će sami pripremati hranu (uz kupljene namirnice) ili će se hraniti u restoranu, ili će im neko pripremati i donositi hranu? Raspitajte se da li u vašem mestu ima organizovanog spremanja hrane, npr. za učenike, radnike, bolesnike, i da li biste mogli da im se pridružite. Lokalni preduzetnici uglavnom ne mogu da pomognu kamp finansijski, ali najčešće su otvoreni za donacije u robi ili uslugama.
- ako će sami spremati hranu, kakva je situacija sa posuđem i stonim priborom za jelo, kuhinjskim krpama, sredstvima za čišćenje, frižiderom, šporetom?
- postoji li dobro opremljena kutija za prvu pomoć? Aparati za gašenje požara?

Rad i radni materijal

Kao što smo rekli, rad na kampu treba da bude osmišljen i da bude deo lokalnog programa organizacije domaćina. Veliki je izazov odrediti koliko je dovoljno volontera za određeni posao i obrnuto. Volonteri rade prosečno između 5 i 7 sati dnevno. Ako kamp traje do 10 dana, imaju jedan slobodan dan, ako traju više, dva dana. Evo i nekoliko pitanja koja mogu da vam pomognu:

- šta je realno očekivati da volonteri urade?
- mogu li volonteri odgovorno da obavljaju takav posao? Da li je potrebno da budu posebno kvalifikovani?
- Da li postoje neki alternativni zadaci u slučaju lošeg vremena ili nepredviđenih situacija?
- Da li planirate da uključite lokalne volontere?

- Koliko je potrebno radnog materijala (tj. peska, gline, cigle, boje) i alatki?
- Da li je potrebna radna odeća (šlemovi, rukavice itd.)?
- Koja su pravila o bezbednosti koja se moraju poštovati?
- Da li je potrebno imati profesionalno lice koje će volonterima pokazati kako da pravilno obave zadatak ili to mogu kamp lideri da urade?
- Ako su radno mesto i mesto stanovanja na različitim lokacijama, kako organizovati prevoz?

Volonterski kampovi su tematski veoma različiti: najbrojniji su ekološki, odnosno projekti vezani za zaštitu životne sredine u najširem smislu, istraživački odnosno studijski, umetnički, socijalni (poput rada sa decom, hendikepiranim osobama, starima, izbeglicama, etničkim grupama), arhitektonski, renoviranje ili građevinski radovi, poljoprivredni, briga o životinjama, arheološki, mirovni, itd. Radni kampovi mogu biti bilo kakvog tipa, jer nastaju iz problema ili potrebe lokalne zajednice gde se održavaju.

Infrastruktura mesta

U cilju promovisanja lokalnog razvoja, savetujemo da namirnice kupujete od lokalnih proizvođača. U mnogim slučajevima **lokalni proizvođači** (npr. mesare, pekare, fabrike sokova i sl.) postaju i partneri na projektu doniranjem svojih proizvoda kampu. U svakom slučaju, kupovina povrća, mleka, mlečnih proizvoda i jaja od meštana omogućava bolji kontakt između volontera i lokalaca i razlog više da se bolje upoznaju.

Da li postoji način da se odvaja smeće, pravi kompost, odnose plastika i papir na reciklažu? Dvonedeljna potrošnja 10 do 15 ljudi neizbežno dovodi do velike količine smeća. Da bi se smanjio ekološki otisak međunarodnih volontera, koji najčešće dolaze u Srbiju avionom, **potrebno je pripremiti se za reciklažu!** Takođe, napravljeni kompost volonteri mogu pokloniti meštanima, koji će sigurno biti zahvalni gestom, čime će se na još jedan pametan način obezbediti kontakt sa lokalnom zajednicom!

Ako je kamp u gradu sa **javnim prevozom**, razmislite o tom preduzeću kao sponzoru kampa i tražite pomoć u vidu besplatnih karata. Ako ste u manjem mestu, razmislite o **pozajmici bicikala** od lokalnog stanovništva, koji ih, za uzvrat, na primer, mogu oslikati.

Slobodno vreme

Organizacija svakodnevnog života je takva da su volonteri kao porodica, pomažu jedni drugima, organizuju se i dele dnevne obaveze poput pripreme hrane, radnih aktivnosti i slobodnog vremena. Svaki učesnik kampa treba da bude uključen u grupni život (i svakodnevnne poslove) i da doprinosi svojim idejama.

Kako grupa provodi slobodno vreme zavisi od mesta održavanja kampa, mogućnosti koje postoje na području gde se kamp održava, i šta učesnici kampa žele da rade: šetnja, logorske vatre, pevanje, igranke, sport... U najvećem broju slučajeva, domaćini

organizuju neke aktivnosti. To mogu biti razne ekskurzije i izleti, odlasci u prirodu, na koncerte ili plažu, susreti sa lokalnim stanovništvom, posete obližnjim znamenitostima, muzejima i drugim institucijama.

- Postoje li neke pogodnosti u okolini kao što su: javni bazen, veštačko jezero, sportski teren i sl.?
- Da li je teren pogodan za šetnju ili vožnju bicikla? Da li postoje neke mape?
- Postoje li neke pogodnosti za društvene igre kod kuće (fudbal, stoni tenis itd.)?
- Gde će ići na ekskurziju?
- Da li se za vreme kampa organizuje neki važan lokalni događaj poput seoske slave, festivala, koncerata, regate?
- Postoje li neka interesantna mesta za posećivanja koja su od značaja za temu kampa (muzej, Kancelarija za mlade, organska farma i sl.)?
- Da li bi predsednik opštine hteo da poseti kamp, ili da li bi volonteri bili primljeni u opštini?

Preporučljivo je uvek poštovati veliki broj opcija o kojima će se razgovarati u kampu. Ne zaboravite ostaviti dovoljno prostora za volontere i njihove ideje za radionice, predstave, igre i slično.

TEMATSKJE RADIONICE

Tradicionalno radni kampovi uključuju i tematske radionice:

- O temi samog kampa: šetnje sa predavačem, diskusione grupe, posete lokalnim omladinskim udruženjima, klubovima);
- O nečemu što sami učesnici ili kamp lideri predlože: zaštita životne sredine, istorija međunarodnog volonterskog servisa, razbijanje predrasuda i stereotipa, nacionalne omladinske politike;
- O fokusu MIS-VSS-a te godine.

Tematske radionice su najčešće usko vezane za radni deo kampa. Poželjno je uključiti u radionice i lokalno stanovništvo, kako bi se omogućilo volonterima i lokalcima da razmene mišljenja u međunarodnom okruženju.

Bitno je podsetiti se da radni kamp nije seminar, već praktično iskustvo kroz koje se uči, deli i spoznaje, pa je najbolje predložiti načine na koje volonteri mogu biti aktivni i kada se vrate u svoju zemlju i organizaciju koja ih je poslala.

Ekološki održiv kamp²

Imajući u vidu da su Mladi istraživači Srbije organizacija koja se zalaže za i deluje na

2 Aneks 2 – Preporuke organizatorima za održive radne kampove

zaštiti prirode kroz promociju principa održivog razvoja, od 2010. godine pridružili smo se globalnoj akciji „održivih kampova” pod imenom Environmental Sustainability Campaign. Zajedno sa našim partnerima na nacionalnom i međunarodnom nivou želimo da organizovanje kampova dobije još jednu dimenziju: briga o životnoj sredini kroz promenu navika volontera, organizatora i ostalih učesnika.

U praksi bi to značilo da prilikom pripreme i realizacije kampa uložite malo napora i sprečite neracionalno trošenje prirodnih resursa, nepotrebne troškove, uništavanje prirode. To bi značilo i pokretanje promene navika kod učesnika kampa, ali i kod lokalnog stanovništva, što bi imalo trajno dobre posledice!

KO SU KAMP LIDERI?

Vođeni dugogodišnjim iskustvom u radu sa mladim volonterima, naša metodologija rada je usmerena ka neformalnom obrazovanju volontera, kako bi njihovo volontersko iskustvo postepeno uticalo na povećanje svesti o značaju volonterstva i aktivnog delovanja u društvu. Stoga podstičemo volontere ne samo da učestvuju u programima, kako kod nas, tako i u inostranstvu, kako na kratkoročnim, tako i na dugoročnim programima, već i da se aktivno uključe u organizovanje istih i time upotpune svoj lični razvoj integrišući u svoju ličnost tu bitnu komponentu za svako zdravo društvo - volonterski duh. Obuka koordinatora međunarodnih radnih kampova (uglavnom u maju ili junu) predstavlja jednu lestvicu više u neformalnom obrazovanju volontera, jer oni koji se odluče da svoje vreme posvete koordinaciji kampova, upravo na ovoj obuci dožive preobražaj koji će uticati na njihove kasnije životne odluke (po internoj statistici, više od 80% koordinatora međunarodnih kampova se odlučuje da njihovo buduće profesionalno angažovanje bude na liderskim pozicijama). Koordinator međunarodnog kampa, kamp lider, je ključna ličnost za realizaciju svakog kampa.

Idealno, radni kamp ima dva kamp lidera. Oba moraju proći obuku MIS-VSS-a, dok makar jedan mora imati prethodno iskustvo kao učesnik na međunarodnom volonterskom radnom kampu u inostranstvu. Kamp lideri su takođe volonteri, a putni troškovi i trošak telefona su im pokriveni, najčešće od strane MIS-VSS ili participacije volontera na kampu (ukoliko je ima). Jedan od njih može biti i aktivna mlada osoba iz lokalne organizacije koja je upoznata sa idejom tog kampa.

Najbolje bi bilo da se lokalni organizator sretne sa kamp liderima posle obuke kamp lidera, kako bi započeli pripremu i podelu zadataka. Takođe, preporučljivo je da kamp lideri dođu na kamp dan ili dva dana pre početka kampa. Što se bolje kamp pripremi pre dolaska volontera, time se povećavaju šanse njegovog uspeha.

Količina posla kamp lidera zavisi od nivoa iskustva domaćina kampa. Ponekad se kamp lideri bave samo grupom, dok ponekad aktivno učestvuju u organizovanju radnih aktivnosti. Ukoliko se bave samo grupom, potrebno je postaviti osobu koja će biti

„tehnički lider“ i baviti se tehničkim detaljima kampa (najčešće, radnim delom).

Što su jasniji razgovori o poslovima koji treba da se obave, kamp će biti uspešniji. Ako vam naiđu ideje, unesite ih u raspored/plan rada i pošaljite primerak partneru. Ako još nešto nedostaje ili je nejasno, lakše je o tome porazgovarati telefonom, kada svako poseduje detaljan raspored.

ŠTA POSLE KAMPA?

Zajednički proceniti uspešnost kampa sa svim učesnicima

Poslednjeg dana kampa volonteri učestvuju u usmenoj i pisanoj evaluaciji sa kamp liderom; kamp lideri se sreću sa svojim kolegama koji su te godine vodili kamp na evaluacionom sastanku organizovanom od strane Volonterskog servisa Srbije, koji je najčešće u oktobru; kamp lider takođe ima obavezu da usmeno proceni uspešnost kampa i sa lokalnim organizatorom, ali je detaljnija procena sa lokalnim partnerom ipak obaveza Volonterskog servisa Srbije. Procena i saveti su vrlo bitni jer se iz njih izvode zaključci o tome kako poboljšati rezultate naredne godine, ukoliko se planira da se kamp ponovi u istom partnerstvu. Preporučljivo je sa procenom uspešnosti kampa završiti pre isteka dva meseca od završetka kampa.

Zahvaliti se svim učesnicima

Ko god da je finansijski pomogao kamp očekivaće zahvalnicu, zajedno sa izveštajem (ukoliko se apliciralo za projekat kod ministarstva, ambasade ili sl.). Isto tako, lokalni organizator bi trebalo da uputi zahvalnice i istaknutim pojedincima iz lokalne zajednice, jer se time podstiče njihova dalja angažovanost na sličnim projektima. Međunarodnim volonterima zahvalnicu će najčešće poslati kamp lideri.

Napisati izveštaj

Kamp lideri imaju obavezu da napišu izveštaj o kampu, koji se predaje Volonterskom servisu Srbije najkasnije dva meseca od kraja kampa. Izveštaj ostaje dostupan za sve zainteresovane strane.

ŠTA ĆEMO SLEDEĆE GODINE?

*Izuzetno naporno i stresno, ali
ujedno i predivno / Milica, 26*

*Kamp mi je povećao
samopouzdanje / Marija, 24*

Praktični saveti i uputstva za kamp lidere

Kamp lider je na kampu ambasador Mladih istraživača Srbije - Volonterskog servisa Srbije i domaćina kampa. On/ona predstavlja organizaciju pred lokalnom zajednicom i pred volonterima. Zato je vrlo bitno da sebe vidiš u toj ulozi, kako bi mogao/la da pravilno nastupiš pred lokalnim medijima, sa partnerom projekta, učesnicima kampa, donatorima, i lokalnim vlastima.

Kamp lider je most između volontera i lokalne zajednice, pa treba da znaš da objasniš ljudima zašto su volonteri iz drugih zemalja u njihovom mestu i treba da znaš šta se od njih očekuje. Moraš da budeš svestan/na sistema koji je te volontere doveo u Srbiju, tj. sistema međunarodne razmene volontera.

Kamp lider treba da odgovara na znatiželjna pitanja volontera o Srbiji. Politički stavovi su tvoji lični stavovi, i zadrži ih za sebe kada si u ulozi kamp lidera, jer Mladi istraživači Srbije su nestranačka organizacija. Volonteri će najčešće imati opšte znanje o Srbiji, pa će imati mnoga pitanja o društvu, ekonomiji, geografiji i dr.

Vrlo je bitno da kamp lider shvata principe lokalnog održivog razvoja koji se bazira na potrebama lokalne zajednice, kako bi se osigurao napredak i po završetku kampa i koji podrazumeva korišćenje materijala i usluga iz lokalne zajednice.

Kamp lider treba da bude upoznat sa sredinom u kojoj će se održati kamp, kao i praktičnim stvarima tipa prevoza i interesantnih mesta u okolini koje treba posetiti.

I još mnogo toga, ali, hajdemo redom:

MOTIVACIJE I OČEKIVANJA

Za vreme trajanja kampa susreću se izrazito različita očekivanja i interesovanja - volontera, domaćina kampa, pa čak i MIS-VSS-a.

Motivacija i očekivanja učesnika

- rad na nečemu korisnom za vreme raspusta (npr. zaštita životne sredine, promocija - zagovaranje mira);
- upoznavanje zemlje, naroda i društvene strukture;
- upoznavanje ljudi iz svih krajeva sveta i uspostavljanje novih prijateljstava;
- odlazak na jeftin i drugačiji odmor;
- sticanje iskustva o dinamici grupe;
- produblјivanje interesovanja na temu kampa i rada lokalne organizacije, domaćina kampa;
- odlazak na ekskurzije, obilazak grada, razgledanje znamenitih objekata.

Međusobnim upoznavanjem izbegavamo nesporazume. Iskustvo je pokazalo da je najbolje saznati nešto o očekivanjima učesnika ubrzo posle samog upoznavanja, već prvog dana. Znajući očekivanja volontera, kao i svoja sopstvena, pruža vam se mogućnost otklanjanja nesporazuma na samom početku kampa. Zajednički život u radnom kampu znači pridržavanje najavljenih pravila i očekivanja i izbegavanje nesporazuma (pogrešna koncepcija radnog kampa). Dodatno, to vam pruža postavljanje propratnog programa koji ispunjava interese vaše grupe kao i vas samih.

Očekivanja partnera projekta od grupe volontera

- izvršavanje radnih zadataka
- disciplinovanost (tačnost, motivacija, ispunjavanje dnevnih obaveza)
- izbegavanje nereda i, uopšte, vođenje računa o urednosti i čistoći
- učestvovanje u promociji programa lokalne organizacije
- nove ideje i energija i uopšte pozitivan uticaj

Kamp lideri su posrednici između domaćina kampa i volontera. Prilikom obavljanja ovog odgovornog zadatka moraju biti sigurni da se sve neophodne informacije razmenjuju između obe strane; oni takođe moraju da pomognu obema stranama da dođu do ono što žele u smislu rada, učenja i odmora. Stoga, jasan raspored rada mora biti dogovoren između kamp lidera i domaćina kampa.

Postoji mogućnost da se kamp lider suoči sa protivurečnim očekivanjima, te radi toga mora uvek naći zadovoljavajući kompromis. Uvek se o tome možete konsultovati sa nama iz kancelarije Volonterskog servisa Srbije.

Očekivanja domaćina kampa od kamp lidera

Domaćin kampa, lokalni organizator, i volonteri, ne samo da imaju očekivanja kada je u pitanju sam kamp, već i kada je u pitanju uloga kamp lidera. Uglavnom, oni žele od njega/nje da:

- uskladi različita interesovanja volontera;
- uključi volontere u donošenje odluka;
- pomogne prevazilaženje jezičkih (ali i kulturnih) prepreka i nerazumevanja;
- objasni volonterima ciljeve projekta;
- poštuje slobodu volontera;
- ima u vidu različite kulturološke pozadine;
- kontaktira sa lokalnim stanovništvom;
- pomogne u rešavanju konflikata;
- izloži dobro pripremljen informativni deo o projektu – da i sam/a shvata cilj kampa;
- započne razgovore o društvenim i kulturnim aktivnostima na kampu;
- obezbedi adekvatnu promociju kampa, lokalnog organizatora i MIS-VSS;
- informiše volontere o radu, sastavu i ciljevima MIS-VSS;

- bude posrednik između kampa i lokalnog organizatora;
- koordiniše rad;
- drži sve pod kontrolom.

Obično učesnici pripadaju različitim kulturnim, obrazovnim i društvenim slojevima, te je moguće da ćete biti suočeni sa različitim shvatanjima liderstva i autoriteta. Npr. neki volonteri očekuju od vas da se ponašate veoma autoritativno, dok drugi traže od vas da ih konsultujete za sve odluke. Svi članovi grupe bi trebalo da pričaju o sopstvenim shvatanjima rukovođenja, a vi takođe da predstavite svoje viđenje pozicije na kojoj se nalazite.

PRAKTIČNE VEŠTINE, UPUTSTVA I SAVETI

Kako sastaviti paket detaljnih informacija o kampu (infosheet)³

Pošto je volonter primljen na kamp, organizacija koja ga je primila šalje pozivno pismo (ako je viza potrebna) i DETALJNE INFORMACIJE O RADNOM KAMPU: infosheet.

Lider radnog kampa je odgovoran za pripremanje ovog dokumenta, a šalje ga MIS-VSS partnerskim organizacijama koje će ga proslediti volonterima. Rok za slanje detaljnih informacija MIS-VSS-u je najkasnije četiri nedelje pre početka kampa. Ipak, organizacije koje šalju volontere, često zahtevaju da im se pošalju odmah po potvrdi da je volonter primljen.

Činjenica je da se dešava da volonter odustane od dolaska na kamp zato što nije blagovremeno primio detaljne informacije. Ovo pokazuje kolika je važnost dobro urađenog i na vreme poslanog paketa detaljnih informacija.

Upoznavanje sa lokalnim organizatorom, ko-liderom i poseta mestu održavanja kampa

Najčešće je jedan od kamp lidera iz mesta u kom će se održati kamp. On/a poznaje sredinu, zna gde su prodavnice, apoteka, Dom zdravlja; zna više o kulturnim sadržajima u toku kampa, kao i sve linije prevoza od i do mesta kampa. Sa druge strane, najčešće nikad nije učestvovao/la u međunarodnom radnom kampu u inostranstvu, dok drugi kamp lider jeste. Ko-lideri funkcionišu dobro samo kao ravnopravan par – budite brižljivi prema svom kolegi i učite jedan od drugog.

Lokalni ko-lider bolje poznaje i organizaciju domaćina, pa ćete kao tim lakše razumeti potrebe kako lokalne zajednice, tako i međunarodne grupe volontera.

Posle obuke za kamp lidere a pre početka kampa, preporučljivo je da se kamp lideri upoznaju, kao i da se upoznaju sa lokalnim organizatorom. Trudite se da imate dobru

3 Aneks 2- primer infosheet-a

komunikaciju i da budete otvoreni za pitanja i potrebe onog drugog. Neki domaćini kampova, naročito ako im je prvi put da organizuju kamp, očekuju previše od kamp lidera, a neki preuzimaju sve na sebe. Morate biti predusretljivi i da uskočite kada procenite da treba, ali i da se povučete i pustite druge da preuzmu ulogu vođe, ako je potrebno. Kamp lider ima vrlo veliki uticaj na lokalnog organizatora kada je u pitanju nastavak saradnje naredne godine i organizacija novih kampova. Isto tako, od vas će u velikoj meri zavisiti da li će volonteri, naročito oni koji su prvi put na kampu, ikad više ići na kamp u inostranstvu posle vašeg, ili će baš vaš kamp za njih biti prekretnica u životu.

Kada budete posetili mesto održavanja kampa, obratite pažnju na pitanja koja i sam organizator treba sebi da postavi prilikom pripreme kampa (vidi Poglavlje 3 – Korak po korak – za organizatore kampova).

Organizacija obroka i kupovina namirnica

Najčešće volonteri sami spremaju obroke na kampu, tako što su podeljeni u timove, pa svakog dana na trpezu dolaze nacionalni specijaliteti ili skovani recepti iz različitih kuhinja. To je odličan način da volonteri upoznaju drugačije običaje i navike u ishrani, ali i da vežbaju svoje interkulturalne veštine i razumevanje različitosti.

Ponekad domaćin kampa planira kupovinu namirnica ili organizaciju obroka u restoranu, a kamp lideri organizuju doručak, a neretko je i da kamp lideri imaju određeni budžet na raspolaganju za kupovinu namirnica. U oba slučaja, insistirajte na kupovini lokalnih proizvoda i na konsultovanju potreba grupe za određenim namirnicama. Ako pre početka kampa saznate da imate veoma ograničen budžet, pripremite se za dobru procenu potrebne količine hrane i nemojte kupovati mnogo namirnica pre dolaska volontera i upoznavanja sa njihovim potrebama, jer, i pored malog budžeta, možete ostati sa dosta neiskorišćene hrane a frustriranih stomaka. Naravno, ne morate uvek kupiti sve što volonteri traže, što zavisi od cene i dostupnosti proizvoda.

Uvek tražite fiskalni i gotovinski račun pri kupovini i vodite dnevnik kupovine.

Dočekivanje volontera

Tražite od nas iz kancelarije Volonterskog servisa Srbije da vam pošaljemo listu potvrđenih učesnika i njihove prijave, iz kojim možete videti da li imaju posebne potrebe u smislu ishrane ili druge zahteve.

Budući da volonteri dolaze iz različitih zemalja, najbolje je planirati njihov dolazak u poslepodnevnim časovima prvog dana kampa. To obično znači i da će doći već umorni od puta, tako da ne treba planirati dugotrajne aktivnosti te večeri. Sačekajte i pozdravite svakog volontera, kako bi vas prepoznali kao kamp lidera i osobu koju mogu da pitaju za pomoć oko smeštaja.

Kao što su umorni, volonteri su sigurno i gladni, pa osigurajte da dolaznog dana ima hrane koja je već spremna ili se lako sprema.

Dešava se da volonteri dođu rano ujutru ili tokom noći. Budite spremni da ih dočekate kolima, ukoliko nema prevoza, i obavezno proverite da vam telefon ima dovoljno baterije tog dana.

Na kraju dana obavezno nam javite da li su svi volonteri stigli. Ukoliko nisu, a nisu se prethodno javili da kasne, dužni smo odmah da obavestimo njihovu organizaciju o tome, kako bismo bili sigurni da se volonter nije izgubio ili imao problema u putu ili slično.

Registracija u policiji

Strani državljani moraju biti prijavljeni u policiji u prvih 24 sata i objavljeni u poslednjih 24 sata. Kamp lider bi trebalo da se raspita u policiji da li je neophodno da svi volonteri dođu lično da se prijave ili je dovoljno da jedna osoba dođe sa svim pasošima i popunjenim obrascima. Iz ovog razloga nije dozvoljeno da volonteri napuste zemlju u toku slobodnih dana (npr. da posete Sarajevo jer je kamp u Čajetini), jer su kamp lideri odgovorni za volontere, samim tim što su ih prijavili policiji.

Šta sa zakasnelim volonterima?

Često se dešava da jedan ili dva volontera dođu kasnije od ostalih. Nekad se desi da to bude čak i posle tri dana. Kako se grupa formira već u prvih 48 sati, izazov je otvoriti vrata nekom novom. Kamp lider tu igra važnu ulogu, jer je on/ona jedina veza između zakasnelog volontera i ostatka grupe. Najbolje je rešenje takvog volontera namerno upariti na radnom zadatku sa nekim od slobodnijih i pričljivijih, harizmatičnijih volontera iz grupe, kako bi se olakšalo njegovo/njeno uklapanje u grupu. Treba iskoristiti svaku priliku da se zakasneli volonter poveže sa što više različitih ljudi, pa su i timovi za kuvanje i čišćenje dobra prilika za to. Isto tako, predstaviti neku novu zajedničku aktivnost takođe može da grupu postavi „na početak“ i tako da šansu pristiglom volonteru da se uklopi. Npr. trećeg dana postaviti zadatak da se ide u srednjim grupama na zadatak u slobodno vreme da se upozna lokalna sredina, tako što će svaka grupa dobiti nekoliko zadataka, a koja bude ostvarila sve zadatke i javila se kamp lideru, pobeđuje (da za 100 dinara kupe nešto interesantno, da pitaju bar troje ljudi šta misle ili znaju o..., da se slikaju na visokom mestu, da časte pićem barem dvoje ljudi iz mesta itd.). Time se podstiče kontakt sa lokalnom zajednicom, ali se i pospešuje razvoj grupe u svojoj najranijoj fazi.

Rukovođenje budžetom (participacija, finansijski izveštaj)

Kamp lideri treba da razumeju svoje obaveze kada su finansijske u pitanju. One mogu da se razlikuju od kampa do kampa, tj. zavise od raspodela obaveza sa lokalnim partnerom. Nekada se dešava da je lokalni organizator potpuno odgovoran za kupovinu namirnica, organizovanje ekskurzije, pa kamp lideri nemaju dodira na novcem. U slu-

čaju da upravo kamp lideri raspoređuju novac, treba dobro razmisliti koliko se novca troši dnevno i postarati se da čitav budžet potraje do kraja kampa. Pored toga, na svim kampovima u Srbiji postoji participacija od 15 evra, koju volonteri plaćaju prvog dana, a taj novac se koristi za sve ono što lokalni partner ne obezbeđuje, kao što je troškovi prevoza kamp liderima, troškovi za telefon, posebni sastojci za internacionalno veče, nagrade za eventualna takmičenja, itd. U nekim slučajevima se ta participacija koristi i za deo namirnica ili se ostavlja za nepredviđene slučajeve. Kamp lider je dužan da podnese finansijski izveštaj MIS-VSS-u za novac koji mu je bio poveren, u trenutku predaje izveštaja. Zato je najbolje stalno voditi dnevnik troškova, jer se u suprotnom zaboravi. Vrlo je važno držati sve račune na jednom mestu, uz dnevnik troškova, i imati objašnjenje za svaki trošak. Dobra je ideja i da je stalno jedna osoba zadužena za troškove i čuvanje računa.

Izrada plana rada

Rad na kampu nije jedini cilj kampa, ali je jako bitan za ostvarivanje drugih, važnijih ciljeva, među kojima na prvom mestu – razumevanje različitih kultura i među njima razvijanje mira. Volonteri neće biti motivisani ako osete da plan rada nije dobro organizovan ili ako ne vide svrhu rada. Kamp lideri treba da pomognu lokalnom partneru da osmisle plan rada tako da bude zadovoljavajući. Isto tako, kamp lider treba da motiviše volontere na rad, tako što će i sam raditi i poslužiti kao primer, ali treba i da vodi računa o uslovima bezbednosti i sigurnosnim merama u toku rada, kako se volonteri ne bi povredili.

Bitno je razmisliti o tome kako posao može da bude interesantniji i da li je moguće biti fleksibilan i prilagoditi posao sposobnostima volontera. Posle npr. dva radna dana, evaluacija može da pokaže da li volonteri smatraju da posao može biti urađen na drugi, bolji način. Tako će se osigurati motivacija volontera, jer učestvuju u realizaciji sopstvenih ideja, a učinak će nesumljivo biti veći.

Kamp lider mora da razume posao da bi znao da ga objasni volonterima. Zato je bitno da stalno bude u kontaktu sa lokalnim partnerom i da zna, diplomatski, da se postavi između onoga što lokalni partner želi da bude urađeno i načina na koji volonteri smatraju da mogu i žele da ga urade.

Već prvog dana kampa treba odvojiti vremena da se lokalni partner predstavi i da se tačno i jasno objasni šta se očekuje od volontera, koliko će se sati raditi i kada. Uvek treba objasniti zašto se smatra da je upravo međunarodna grupa volontera pravo rešenje problema koji je pred njima.

Plan rada po danima treba napisati na papiru koji će biti vidljiv svima za vreme kampa, u trpezariji ili dnevnoj sobi. Ne treba da bude mnogo detaljan, jer, ako se nešto od toga ne ostvari, ostavlja se utisak neorganizovanosti, ali treba da sadrži satnicu rada, buđenja, ručka, slobodan dan, internacionalno veče, oproštajnu žurku, i, na kraju, me-

sto da volonteri upišu u koliko sati će otići sa kampa, kako bi se organizovao zajednički prevoz ili odlazak.

Kućni red na kampu

Kamp lideri treba da naprave funkcionalnu ali opuštajuću sredinu za volontere tokom kampa. Najbitniji faktor u stvaranju takve sredine je to što sami volonteri dele kućne obaveze – kuvanje, čišćenje, buđenje i donošenje zajedničkih odluka. Evo šta je sve potrebno planirati:

- timovi za čišćenje i kuvanje;
- organizacija samog prostora, tako da bi volonterima bilo udobno, ali i da bi imali dovoljno prostora za svoje stvari i odmor. Voditi računa o podeli muško / žensko, zajedničko / lično, pušačka / nepušačka zona;
- grupni sastanci (na kraju dana), kako bi se osiguralo harmonično funkcionisanje;
- obezbediti plan rada tako da ga svi vide; podrazumeva i smene za kuvanje i čišćenje, listu učesnika, informacije o lokalnim kontaktima za hitne slučajeve;
- planirati vreme za odlazak u kupovinu hrane (da li i kojim danom je pijačni dan, na koliko dana treba da se kupuje osnovni deo hrane – testenina, pirinač, mleko, cerealije itd);
- postarati se da volonter shvate da je za dobrobit svih pridržavati se plana, kako bi svi bili zajedno i družili se, npr. da svi jedu u isto vreme, da budu spremni za posao u isto vreme;
- voditi dnevnik rada svakodnevno, kako bi bilo lakše napisati kasnije izveštaj.

Slobodno vreme

Ako kamp traje samo deset dana, dovoljno je imati jedan slobodan dan, tj. za kamp u trajanju od dve nedelje, dva dana. Slobodne dane treba planirati unapred i nagovestiti volonterima kada će biti slobodan dan, kao i šta je za taj dan planirano. Ako se ništa ne najavi, volonteri će sami planirati gde će ići, a to može da bude problem, jer će se verovatno javiti tri ili četiri različita plana, a onda će grupa biti podeljena u male podgrupe, što može udaljiti volontere jedne od drugih do kraja kampa. Treba ponuditi jednu ili dve opcije, koje su realno izvodljive i naglasiti da je poželjno da cela grupa ide zajedno. Ako na kampu postoje dva kamp lidera, a stvorile su se dve grupe koje žele da idu na različita mesta, u redu je da jedan kamp lider ide sa jednom, a drugi sa drugom grupom. Demokratija na kampu najčešće ne pomaže, pa je potrebno da kamp lideri iskoriste slobodan dan da se volonteri povežu među sobom, a ne da se odalje formirajući podgrupe. Slobodan dan je često povod za konflikte, pa to treba imati u vidu i pažljivo planirati unapred.

Volonteri su izabrali da svoje slobodne dane u toku godine provedu na kampu. Treba imati u vidu da žele da vide nešto interesantno, da idu u kupovinu, fotografišu i ponašaju se kao turisti. Vrlo često žele da posete Beograd ili Novi Sad, u zavisnosti od blizine tih gradova kampu, ali ako se u blizini kampa nalazi muzej hleba, poseban spo-

menik kulture ili prirode, koje je vredno videti, ili se organizuje seoska slava, a verovatno kao turisti ne bi znali da postoje, treba to iskoristiti. Vrlo je teško voditi računa o grupi ljudi na ekskurziji u većem gradu, ali ako je to krajnji izbor grupe, obavezno navesti mesto i vreme sastanka na kraju dana, u slučaju da se neko izgubi, i postarati se da svi volonteri imaju broj telefona oba kamp lidera.

Vanradne aktivnosti - socijalizacija

Često se dešava da, pošto je posao gotov, večera spremna, po večeri oprani sudovi, nema ništa da se radi uveče. Zato je bitno da lideri imaju uvek nešto pripremljeno, a li i da budu spremni da prihvate inicijativu volontera da organizuju sami nešto zajedno. To mogu da budu igre, pesme, razgovori na određene teme, sportske aktivnosti ili, jednostavno, izlazak u grad. Ipak, naročito na početku, dok se grupa još formira, kamp lider treba da bude taj koji će predložiti aktivnost. Imajte u vidu one kasnije pristigle volontere; zajedničke igre u „kući“ su onda bolje rešenje od izlaska u grad. Jedan primer može da bude da volonteri dobiju po jedno veče, po nacionalnosti, kada će pripremiti sadržaj za celu grupu, koristeći hranu, kostime, muziku, slike, igre, filmove iz svoje zemlje. To ne mora da traje celo veče, ali može da bude dobar način za razumevanje i učenje o drugim kulturama, a da nosioci aktivnosti imaju prostora da budu kreativni. U tim trenucima se ne samo uči o drugim kulturama, već i o sopstvenoj, a to može za neke da bude tačka preokreta na kampu. Drugi primer je naći nekoga iz grupe ko zna da pleše, kako bi naučio ostale. Sportske aktivnosti su uvek dobar način za socijalizaciju, ne samo unutar grupe, već i sa lokalnim stanovništvom (može se organizovati utakmica između „domaćih“ i „stranaca“).

Iako naizgled manje važne u odnosu na radni deo, slobodne aktivnosti su ključni deo kampa za stvaranje uslova za interkulturni dijalog.

Bezbednost i sigurnosne mere na kampu

Kamp lideri takođe treba da predvide koje su moguće opasnosti po volontere. Zato, evo nekih pitanja na koje treba naći odgovore:

- Da li je voda sigurna za piće? Da li ima opasnih insekata, životinja, zmija?
- Da li postoji mesto na kojem se mogu držati vredne stvari? Soba pod ključem ili sef?
- Da li je potrebna neka zaštitna odeća za volontere u toku rada? Da li volonteri treba da je ponesu sa sobom ili lokalni partner može da je obezbedi? Da li je potrebno da neko nadgleda rad i obuču volontere, kako se niko ne bi povredili? Da li rad uključuje podizanje teških stvari?
- Da li će se u rad uključivati i mladi iz lokalne sredine? Ako da, ko će njih nadgledati?
- Da li su vozila koja se koriste za prevoz volontera ispravna? Da li vozač ima ispravnu vozačku dozvolu?
- Ako se volonteri zaraze nekom bolešću (npr. gripom), da li postoji mogućnost

- odvojiti ih od zajedničke spavaće sobe? Koliko je udaljena bolnica ili ambulanta?
- Kamp lideri treba da prouče prijave volontera, kako bi znali da li neko od njih ima posebne zdravstvene probleme.
 - Kamp lideri treba da budu svesni opasnosti od SIDE i drugih bolesti prenosivih krvlju, stoga i da budu oprezni ukoliko dođe do krvarenja. Takođe, treba da znaju kako da koriste prvu pomoć.
 - Kamp lideri treba da obidu mesto rada i stanovanja, kako bi uklonili sve potencijalne uzroke povreda.
 - Da li postoji aparat za gašenje požara i gde se nalazi? Gde se nalaze osigurači i kako se isključuje struja?
 - Stopiranje nije preporučljivo na kampu i kamp lider je dužan da volontere upozori na rizike pri stopiranju.
 - Plivanje u obližnjem jezeru ili reci je obično jedan od najboljih načina provođenja slobodnog vremena. Međutim, kamp lideri moraju biti sigurni da svi volonteri znaju da plivaju, kao i da, ako je moguće, spasilac bude sa volonterima, ili da makar jedan kamp lider bude u vodi, dok drugi nadgleda brojno stanje volontera koji su u vodi i bude spreman da reaguje u slučaju potrebe.
 - Odlasci na ekskurzije u strane države nije dozvoljeno u trajaju kampa. Ponekad se kampovi organizuju blizu granice, pa je izazov za volontere da, kod su na kampu, posete i te zemlje. Izričito je zabranjeno podržati te ideje, zbog odgovornosti prema volonterima i dodatne potrebe registracije u policiji.
 - Pri planiranju izleta uvek planirati odlazak u većim grupama. Ako to nije moguće, osigurati da svi volonteri imaju vaše brojeve telefona i da znate tačno gde idu i kada se vraćaju.
 - Logorska vatra bez stručnog nadzora nije dozvoljena.
 - Droga na kampu je striktno zabranjena, a alkohol je dozvoljen u umerenim količinama. U nekim slučajevima je i potpuno zabranjen.

Prva pomoć

Kako kampovi mogu da budu i daleko od naseljenih mesta, u slučaju nužde, potrebno je da kamp lideri znaju da pruže prvu pomoć, tj. šta oni sami mogu da urade pre dolaska medicinskog osoblja.

Kamp lideri treba da razumeju kako u osnovi funkcioniše zdravstveno osiguranje. Zgodno je pre dolaska volontera otići u Dom zdravlja i proveriti da li stranci mogu da se tu leče, da li se to lečenje plaća i koliko. Obično volonteri iz Evropske unije imaju jedinstveno osiguranje za zemlje EU. Treba pitati u Domu zdravlja da li znaju kakva je procedura ukoliko dođe neko sa tim osiguranjem.

U svakom slučaju, pre početka kampa treba pronaći sve važne brojeve telefona, uključujući i hitne pomoći.

Problematični volonteri

U retkim slučajevima u grupi volontera se nađe neko ko jednostavno ne treba da bude na kampu. Obično cela grupa reaguje na takvu osobu, pokušava da razume problem, a neretko je ona uzrok disbalansa u grupi. Ako se ne nađe način da se konflikt ili problem prevaziđe, a ta osoba remeti rad i ne poštuje pravila kampa, kamp lider ima pravo da je zamoli da napusti kamp. Pre te odluke, morate se konsultovati sa nama iz MIS-VSS-a.

Rešavanje konflikata

Vrlo je verovatno da ćete se tokom kampa naći u situaciji da tražite rešenje za neki konflikt. Oni nastaju kao rezultat nerazumevanja, nedostatka informacija ili poznavanja, loše komunikacije ili oprečnih stavova.

S vremena na vreme bitno je organizovati evaluacione sastanke kako biste dopustili grupi da iskaže eventualna nezadovoljstva. Konflikti su česti i među kamp liderima, pa je izuzetno važno da ko-lideri otvoreno razgovaraju i budu tolerantni jedan prema drugom, kao i da uspešnost kampa i harmoničnost grupe stave na prvo mesto.

Svako može pomoći u rešavanju konflikta u grupi. Kao lideri morate biti stalno na oprezu i morate se truditi da ostvarite kontakt sa svakim volonterom pojedinačno, kako biste stekli bolju sliku grupne dinamike. Možete napraviti kutiju u koju će volonteri ubacivati svoje komentare/pitanja/želje o kojima bi želeli da razgovaraju na sledećem evaluacionom sastanku.

Najčešći konflikti na kampovima:

- **Predrasude prema različitim nacionalnostima:** Sa njima je naročito teško nositi se, jer niko nije spreman da prizna da ima predrasuda. Cilj kampa je da se predrasude prevaziđu, pa treba razmišljati o adekvatnim radionicama koje bi pomogle grupi da razmišlja o drugima iz drugog ugla i da posmatra druge kroz zajednička interesovanja, pre nego kroz razlike među njima;
- **Autsajderi:** Ponekad se dešava da se jedan ili dva volontera jednostavno ne uklapaju u grupu i da formiraju izolovanu pod-grupu. Razlog može da bude razlika u godinama u odnosu na druge volontere, na primer. Probajte da taj problem iznesete na grupnom sastanku. Probajte da radne grupe, ili timove za spremanje hrane i čišćenje, organizujete tako da ostvare što više kontakta sa različitim učesnicima, u parovima ili malim grupama, kako bi pronašli zajednička interesovanja. Nekad je jednostavno najbolje ne insistirati i pustiti ih da sami sebi odrede koliko im je kontakta sa ostalima potrebno. Možda se mogu naći zadaci za koje je dovoljna jedna ili dve osobe.
- **Jezičke poteškoće:** U grupi mogu biti volonteri koji slabo govore engleski, ili ga čak nikako ne govore. Ukoliko ima volontera koji govore njegov/njen jezik, onda probajte da ih češće šaljete na iste radne zadatke. Isto tako, probajte neverbalne aktivnosti (igre, sport, muzika, pantomime), kako biste skrenuli pažnju na polo-

žaj u kom se ta osoba nalazi, a isto tako da biste, makar u tim aktivnostima, postavili sve u jednak položaj.

- **Različiti nivoi energija:** Jedan od razloga frustriranosti među volonterima je i kada ne učestvuju svi podjednako u raspodeli zadataka. Nekima je potrebno više pauza, drugi žele duže da rade, treći, opet, žele da se fokusiraju više na edukaciju i informisanje javnosti o značaju njihovog rada. Ponekad možete da delegirate zadatke tako da su u skladu sa individualnim potrebama, koje, naravno, prethodno treba prepoznati. Sa druge strane, i sama grupa može da se obrati pojedincu i traži od njega/nje više fleksibilnosti – nemojte sve rešavati sami.
- **Različita mišljenja:** Volonteri dolaze iz najrazličitijih sredina. Dešava se da, i pored euforije usled novog i uzbudljivog iskustva, dođe do neslaganja i neprihvatanja različitih religija, običaja, moralnih stavova, rodni uloga i političkih mišljenja. Razgovor je ključ razumevanja. Ipak, posle dvonedelnog kampa, volonteri se vraćaju u svoje zemlje najpre sa novim veštinama, zatim sa novim saznanjima, a najređe sa promenjenim stavovima, koji su duboko usađeni u nečiji kulturni identitet.

- **Rodne razlike:** Grupa nije sačinjena samo od volontera koji dolaze iz različitih zemalja, već se među njima nalaze i pripadnici suprotnih polova, kao i različitih seksualnih identiteta. Usled toga, konflikti koji se mogu pojaviti su često vezani za podelu posla na muške i ženske sa jedne strane, dok sa druge možete očekivati diskriminaciju volontera koji ne skrivaju da su gej, lezbejke, transrodne osobe ili kvir. Da biste sprečili potencijalne konflikte po pitanju muških i ženskih poslova, potrebno je da naglasite da su svi volonteri u kampu jednaki i da su usled toga svi zaduženi za obavljanje svih poslova. To podrazumeva da dečaci kuvaju i čiste WC, kao i da devojčice popravljaju krov i nose teške stvari, ukoliko imaju dovoljno snage za to. Što se tiče diskriminacije zbog drugačije seksualnosti, morate skrenuti pažnju na to da su svi članovi kampa kako isti, tako i drugačiji, i

da je kamp sredina u kojoj se poštuju razlike. Takođe, možete organizovati malu radionicu i zamoliti svakoga da izabere jedan od svojih identiteta po kojima se razlikuje u odnosu na druge i da o njemu priča sa grupom i odgovara na njihova pitanja. Jer u ovakvim slučajevima, konflikt je više proizvod nedostatka informacija i straha od nepoznatog i često se može rešiti upoznavanjem sa činjenicama.

- **Nedovoljno posla ili besmislen posao;** dešava se da materijal kasni, da se planovi sa lokalnim organizatorom od prethodne večeri potpuno promene sledećeg jutra, da volontera ima previše a posla premalo ili obrnuto, da je posao bez smisla, da su očekivanja volontera bila potpuno drugačija. Ovo može negativno uticati na sve aspekte kampa. Ono što je u moći kamp lidera je da insistira na poštovanju dogovora sa lokalnim organizatorom, da jasno predoči cilj posla i dnevne zadatke, da bude fleksibilan za eventualne promene koje ne remete krajnji cilj kampa, ali i da razloge za promenu objasni grupi.

Metode evaluacije

Evaluacija je ključna veština u upravljanju bilo kojim projektom. Bez jasne evaluacije nemoguće je znati da li je i u kojoj meri projekat bio uspešan. Ona je i preduslov za razvoj, jer može da da jasne preporuke i načine za unapređenje projekta u budućnosti. Evaluacija je takođe i ključna psihološka vežba učesnika. Ona je svojevrsna „velika završnica“, svečanost, poslednja šansa da učesnici iskažu svoje mišljenje i da osete da se njihovo mišljenje ceni.

Bitno je da kamp lideri shvate da se evaluacija ne odnosi samo na volontere i na lokalnog organizatora, već da će se po završetku sezone i oni naći pred tim zadatkom, sami, a i sa drugim kamp liderima koji su te godine vodili kamp.

U toku kampa postoje dnevne, srednjeročna i krajnja evaluacija. Dnevne i srednjeročna su obično usmene, dok je krajnja usmena i pisana. Kamp lider bi trebalo da u dnevniku zapiše ishod svih evaluacija, ili makar onoga što se isticalo, kako bi kasnije u završnom izveštaju mogao da objasni kako se rešio određeni napomenuti problem ili slično.

Izveštavanje

Izveštaj o kampu jedini je pisani trag kampa i podaci u njemu, utisci, problemi, loše i dobre strane kampa kasnije mogu puno pomoći u organizaciji ostalih ili istog kampa naredne godine. Za sastavljanje izveštaja dovoljno je koncizno, uz navođenje konkretni primera (ili, poželjno je, anegdota), odgovoriti na sledeća pitanja:

- Uvod (gde objašnjavate šta je sadržao i koji su ciljevi projekta, navodite ukratko istorijat projekta, kontakt lokalnog organizatora, vaše i kontakte volontera, i dajete mali opis grupe – njihovu motivisanost, da li su se slagali na kampu, lista volontera, da li su svi došli, da li su svi ostali do kraja);
- Kako je tekla priprema kampa?

*Prvi put sam otišao na put
potpuno sam / Marko, 21*

*Čak i superheroji ponekad imaju
težak dan / Dušan, kamp lider, 28*

- Kako je tekao kamp? Kako je bio po danima organizovan plan rada?

Šta ste radili i zašto, kakva je bila saradnja sa partnerom projekta? Opišite smeštaj, hranu, prevoz, organizaciju svakodnevnog života; Koliko sati dnevno ste radili na kampu i kad? Ko je planirao rad, ko vas je savetovao? Kakvi su bili uslovi na radu – sigurnost učesnika? Kakav je bio društveni život na kampu, tematske radionice, ekskurzije, posete? Da li je edukativni sadržaj imao neke veze sa radnim delom? Koliko su učesnici bili motivisani?

- Koji su rezultati ostvareni i da li kamp ima smisla?
- Medijska pokrivenost kampa (pripremite isečke iz novina, snimke emisija, kontakte novinara, linkove i sl);
- Saradnja (sa MIS – VSS-om, saradnja između kamp lidera);
- Problemi i kako ste ih rešili, tj. šta niste rešili;
- Po čemu je vaš kamp specifičan?
- Saveti za lokalnog organizatora za sledeću godinu, za MIS-VSS, za buduće kamp lidere;
- Kako je ostvaren kontakt sa lokalnom zajednicom?
- Izveštaj o principima ekološki održivog kampa;
- finansijski izveštaj (ako su kamp lideri ti koji raspolažu sa budžetom, npr. za hranu, ili ako je na kampu postojala participacija koju su volonteri platili za učešće);
- Zaključci i evaluacija: da li ste ispunili ciljeve projekta; da li biste opet vodili kamp i šta biste promenili?
- Predlozi za promenu detaljnih informacija (infosheet-a) za narednu godinu.

Potrebno je imati vremensku distancu kad se piše izveštaj. Ipak, da ne biste zaboravili neke važne detalje sa kampa, izveštaj i ostale dokumente dostavite u MIS-VSS najkasnije dva meseca nakon završetka kampa.

ANEKS 1

UPUTSTVO ZA PISANJE KRATKOG OPISA KAMPA

AKO IMATE PROBLEM DA OPIS NAPIŠETE NA ENGLJESKOM, POTRUDITE SE DA BUDE NAPISAN DOBRO NA SRPSKOM, A ZA PREVOD ĆEMO SE POBRINUTI MI.

(polja obeležena * zvezdicom su obavezna)

Name *

Ime kampa ili projekta. Često se dešava da je upravo lokacija kampa i ime kampa.

Location *

Mesto gde će kamp biti održan. Ime mesta treba da sledi i naziv opštine u kojoj se kamp održava: npr. Kupinovo (Pećinci).

Start date *

Datum početka kampa (kampovi traju između jedne i četiri nedelje. Imajte na umu da će kamp koji duže traje privući veći broj učesnika. Takođe, kampovi koji traju ispod deset dana imaju isuviše malo radnih dana)

End date *

Datum završetka kampa

Type of work *

(*vidite tabelu na kraju ovog teksta u vezi sa tipovima kampova)

Number of vols *

Ukupan broj volontera iz inostranstva na kampu

Min age *

Možete da definišete minimum potrebnih godina za učesnike kampa. Uobičajeno je da se kampovi organizuju za punoletne osobe, dakle 18 godina bi trebalo da bude donja granica za učesnike. Takođe, na pojedinim kampovima moguće je primiti i volontere koji su stariji od 14 godina – za ove, tzv. tinejdžerske, kampove molimo vas da nam se javite kako bismo se detaljnije dogovorili o učešću tinejdžera na vašem kampu.

Max age *

Možete da definišete maksimum potrebnih godina za učesnike kampa. Takođe je uobičajeno da kampovi nemaju gornju granicu za učesnike – najčešći učesnici kampova

imaju između 21 i 25 godina. Retki su volonteri koji imaju iznad 40 godina na kampovima, ali upravo oni, iskusni, mogu dodatno da doprinesu kampu.

Description *

Opis kampa je tekst od nekoliko rečenica koji treba da da kratak opis projekta a podeljen je u sledeće celine:

Partner (opis lokalnog partnera/domaćina kampa);

Project (opis projekta/programa zbog kojeg se kamp organizuje);

Work (opis rada, radnog dela u kojem će učestvovati volonteri);

Accommodation and food (opis smeštaja i ishrane za volontere);

Location and leisure (opis mesta gde se kamp održava i načini na koje će biti organizovano slobodno vreme – ukoliko ste već sada planirali izlete, ekskurzije, predavanja o projektu, okolini, mestu...);

Special requirements (ukoliko imate posebne zahteve za učesnike kampa: da li trebaju da imaju određene veštine, znanja, da li trebaju da ponesu nešto posebno i sl.).

Extra fee *

Ako imate posebne troškove od volontera za vaš kamp, to treba da bude posebno naglašeno zajedno sa objašnjenjem neophodnosti tih troškova. Ova participacija nikako ne može da bude primarni izvor finansiranja kampa.

Languages *

Jezik koji će se koristiti kao jezik kampa – obično je to engleski.

Airport*

Najbliži međunarodni aerodrom. U Srbiji je to Beograd, delimično i Niš. Takođe, možete da navedete druge obližnje međunarodne aerodrome – Budimpešta, Sofija, Temišvar, na koje npr. sleću niskotarifne kompanije.

Train station*

Najbliža stanica voza i/ili autobusa.

Možete da dodate i ova polja:

Disabled vols

Ovde navodite da li vaš projekat/kamp/radni deo/smeštaj i lokacija omogućavaju učešće volonterima sa hendikepom ili intelektualnim teškoćama. Ukoliko želite da primite jednog ili više volontera sa hendikepom ili intelektualnim teškoćama molimo vas da nam se javite kako bismo se detaljnije dogovorili o njihovom učešću na vašem kampu.

Vegetarian

Ukoliko će način ishrane biti isključivo vegetarijanski. Podrazumeva se da će biti moguće da neko od učesnika zahteva vegetarijansku ishranu.

Family

Ovde navodite da li vaš projekat/kamp/radni deo/smeštaj i lokacija omogućavaju učešće volonterima sa decom. Ukoliko želite da primite jednu ili više porodica (jedan ili oba roditelja sa decom 3-12 godina) molimo vas da nam se javite kako bismo se detaljnije dogovorili o njihovom učešću na vašem kampu.

Notes

posebne napomene: ako ima nešto specifično za projekat, na primer težak fizički rad, vrlo udaljeno od urbanizovane sredine, učešće lokalne omladine, specifičan smeštaj ili način ishrane i slično.

Arheološki	ARCH	Prevodilački	TRAS
Rekonstrukcija	RENO	Rad sa decom	KIDS
Izgradnja	CONS	Fizički rad	MANU
Kulturni projekti	CULT	Socijalni (izbeglice, manjine...)	SOCI
Festivali	FEST	Rad sa hendikepiranima	DISA
Poljoprivredni	AGRI	Jezički	LANG
Ekološki (zaštita životne sredine)	ENVI	Tinejdžerski	TEEN
Sport	SPOR	Porodični	FAM
Obrazovni	EDU	Rad sa starijima	ELDE
Studijski (istorija, istraživanja)	STUD	Umetnički	ART
Joga	YOGA	Rad sa životinjama	ZOO
Obuka za kamp lidere	LEAD		

- Nemojte koristiti specifična slova abecede (ć š č ž đ), jer ne mora da znači da će biti pročitana od strane svih kompjutera.
- Nemojte koristiti opciju **bold** ili underline da biste nešto naglasili, već koristite VELIKA SLOVA.
- Ako želite da dodate fotografije, mape ili druge grafičke informacije, molimo sačuvajte ih kao poseban dokument.

PRIMER KRATKOG OPISA KAMPA:

ECO CAMP TRSIC, Loznica

ENVI

Dates: 18/06 - 01/07

Number of volunteers: 12

Age limit: 18 - 40

Trsic is a small village famous as the birth place of Vuk Karadzic, the reformist of Serbian language and orthography. Today it is a place very much visited by tourists. Beside beautiful and preserved nature, green glades, thick forests and bounty of streams, this landscape offer an idyllic atmosphere of traditional Serbia of 18th and 19th century.

The workcamp is a joint initiative of several local partner organizations working together on introducing the spirit of voluntarism and developing and improving rural and eco-tourism in Trsic (www.kamp-trsic.org.rs). The goal is to educate local people and motivate them to be active citizens in preserving the nature and other values for the sake of generations to come. This is the fifth year the camp is organized here, as the first four gave great results.

Work: Volunteers will work on cleaning the woods from garbage, clearing the vegetation, placing resting wooden benches, making and placing info boards, marking the walking paths which are connecting Vuk's house and 5km distant XIV century Trnosa monastery.

For its ultimate historical importance for the Serbian language this village has, students of Serbian and other Slavic languages are very welcome, but others interested in the culture or, simply, in environmental protection, are also welcome. Volunteers should be prepared for long hiking and hard work.

Accommodation: In a fully equipped house only 50m away from Vuk's house (www.trsic.co.rs), built in the same, traditional, style but at the same time very technologically advanced, in the heart of the ethno village. No sleeping bags needed.

Location: Trsic is situated close to Loznica in the western part of Serbia.

Airport: Belgrade

Special remarks: Excursions to important cultural and historical points will be organized, together with visits to museums and one day for getting to know the children from the local school and participating in their special event. Participation of the local volunteers will be an essential part of the workcamp.

Special requirements: Volunteers should be nature and culture lovers prepared for long walks and hard work.

Participation fee: 15€. It is used as an addition to the workcamp budget, for additional excursions and material for work.

ANEKS 2

PREPORUKE ORGANIZATORIMA ZA EKOLOŠKI ODRŽIV KAMP

UNAPREDITE ENERGETSKU EFIKASNOST NA KAMPU

- Ukoliko imate obavezu da prevezete volontere do mesta održavanja kampa, organizujete to na što bolji način: raspitajte se kada volonteri dolaze i organizujte zajednički prevoz, ili ih prevezite bar u nekoliko većih grupa. Malo uloženog truda u koordinaciju prevoza doneće vam uštedu, a o pozitivnom efektu na smanjenje zagađenja i da ne pričamo!
- Potrudite se da prostorije u kojima su volonteri smešteni imaju mogućnost da se na prirodan način rashlade, odnosno sprečite zagrevanje postavljanjem zavesa, roletni, venecijanera. Izbegavajte upotrebu bilo kakvih rashladnih uređaja koji koriste električnu energiju.
- Ukoliko volonteri imaju pristup frižideru, postavite jasna pravila. Napišite i ispričajte volonterima na početku kampa da ne ostavljaju frižider i druge rashladne uređaje dugo otvorenim, da što brže uzimaju namirnice i vode računa da su frižider dobro zatvorili po upotrebi. Pre početka kampa proverite kako dihtuju vrata frižidera ili zamrzivača, kako vazduh ne bi „curio”. Frižider nije preporučljivo postaviti blizu šporeta ili mašine za pranje sudova. Ukoliko je moguće, postavite frižider na mestu gde postoji cirkulacija vazduha.
- Vodu i ostala pića pokušajte da rashladite na prirodan način. Ukoliko je to teško u vrelim letnjim danima, pokušajte da uskladite stavljanje pića u rashladne uređaje u cilju izbegavanja čestog otvaranja istih.
- Na početku kampa, a po potrebi i sve vreme trajanja kampa, objasnite volonterima da ugase svetlo ukoliko poslednji napuštaju prostoriju, isključuju kompjutere, muzičke uređaje i sve druge električne aparate ukoliko ih niko ne koristi. U velikim grupama često niko ne vodi računa o ovome i ostavljaju se uključeni svi uređaji.
- Ukoliko imate mogućnosti, za prostorije koje će biti najčešće osvetljene, kupite “štedljive sijalice”.
- Prilikom pripreme hrane, čaja, kafe ili nečega drugog, poklopite šerpe, džezve, itd. Na ovaj način ćete ubzati pripremu i uštedeti energiju. Prenesite volonterima ovo pravilo.

RACIONALNO TROŠITE VODU

- Ukoliko postoji mogućnost, organizujete barem jedan “solarni tuš”, odnosno postavite bure sa vodom koja će se zagrevati na suncu. Za volontere to će biti novo iskustvo i avantura, a istovremeno ćete racionalizovati potrošnju vode i energije.
- Usled česte upotrebe može se desiti da se vodokotlići i slavine pokvare. Budite spremni da blagovremeno otklonite ove kvarove i sprečite nepotrebno oticanje

vode.

- Organizujte hlađenje vode za piće. Na taj način ćete smanjiti potrošnju vode. Veoma često se dešava da volonteri “puste vodu da oteče”, kako bi voda za piće bila hladnija.
- Dogovorite se o pravilima i načinima za pranje sudova, čišćenje i pranje prostora, pranje veša i ostalog uz što racionalnije korišćenje vode. Volontera je dosta i treba postaviti pravila kako se šta radi.

POBRINITE SE ZA OTPAD

Prvo i najvažnije - pobrinite se, odnosno, organizujte se tako da ne stvarate veliku količinu otpada. Na primer: kupujte hranu u većim pakovanjima; ukoliko morate da kupujete čaše i tanjire od plastike neka to bude od čvršće plastike koju će volonteri moći da koriste više puta. Ne kupujte više nego što je potrebno. Dobro planirajte i procenite.

Otpada će svakako biti, ali potrudite se da vam otpad ne bude smeće, nego sirovina.

Iako znamo da u većini mesta u Srbiji nije moguće reciklirati otpad, mislimo da su stvoreni uslovi bar za minimalni proces selekcije. Takođe, plastična i staklena ambalaža se mogu ponovo koristiti tokom kampa.

Evo šta možete da uradite u toku kampa:

- Volonteri, ili neko drugo lice koje priprema hranu, imaju veoma važan zadatak – da odvajaju organski otpad koji će se koristiti za kompost. U praksi to znači da pre kampa obezbedite odgovarajući prostor ili odgovarajuću “posudu” gde će se velika količina organskog otpada odlagati. Leto je period kada se koristi puno voća i povrća i verujemo da ćete imati dosta materijala za kompost. Proces kompostiranja je dug i neće se završiti tokom kampa. Zato vam preporučujemo da, ukoliko vama ne treba, kompost, prirodno đubrivo, date nekome u vašoj lokalnoj zajednici kome je potreban. Vi ćete se osloboditi otpada, a neko na njemu može da bude zaista zahvalan! Da i ne pominjemo koliko je odvajanje otpada bitno za očuvanje životne sredine!
- Sigurni smo da ćete imati ogromnu količinu plastike tokom kampa. Leto je i volonteri će kupovati piće u plastičnim bocama. Organizujte prikupljanje plastike, postavite džakove ili nekakve kutije u koje će plastika moći da se odloži. Pre bacanja flaše treba spljeskati. Nakon kampa predajte prikupljenu plastiku komunalnim preduzećima ili privatnoj firmi koja sakuplja plastiku u vašem mestu (ili okolini).
- Limenke su takođe često korišćena ambalaža tokom leta. Organizujte i njihovo sakupljanje. Raspitajte se pre kampa kako i gde možete da odložite prikupljene limenke. Limenke takođe treba spljeskati pre bacanja.
- Ukoliko na kampu koristite veliku količinu papira potrudite se da papir prikupi-

te i prosledite (u nekom mestima je moguća i prodaja) odgovarajućim preduzećima. Međutim, razmislite uvek šta štampate, izračunajte broj kopija i štampajte obostrano. Naša preporuka je da je da volonterima dajete što manje štampanih stvari.

- Objasnite volonterima probleme koje stvaraju velike količine plastičnih kesu. Zamolite volontere da ponovno koriste plastične kese koje imaju, da ne uzimaju svaki put kesu kada im ih ponude u prodavnici.
- Nemojte odlagati otpad u zatvorenim kesama - ukoliko je kesu zatvorena u čvor, trebaće joj više vremena da se razgradi, jer nema dodira sa vazduhom.

KORISTITE PROIZVODE IZ LOKALNE ZAJEDNICE

Volonteri iz inostanstva dolaze da bi, između ostalog, upoznali kulturu i običaje našeg naroda. Hrana i piće iz Srbije su novina za njih i svakako će veoma ceniti ukoliko im pružite priliku da probaju različite proizvode lokalne zajednice.

Način na koji ćete organizovati pripremu hrane zavisi od mnogo činilaca (budžeta, odgovornih osoba, uslova za pripremu hrane, itd.), ali naša preporuka je da što više hrane kupujete u lokalnu. Na taj način lokalna zajednica će osetiti korist od kampa, volonteri će uživati u domaćim proizvodima, a niz negativnih efekata na životnu sredinu iz ciklusa masovne proizvodnje nekog proizvoda biće izbegnuti - ovo, između ostalog, znači da nećete imati puno otpadne ambalaže od voća, povrća, mleka, mesa, itd.

KONTROLIŠITE BUKU I KOLIČINU SVETLOSTI

Buka i svetlost su značajni izvori zagađenja. Ukoliko kamp organizujete u zaštićenom prirodnom dobru, veoma je bitno da uveče i tokom noći postavite pravila ponašanja, odnosno da volonteri ne stvaraju previše buke, koja bi imala štetni uticaj na živi svet. Takođe, potrudite se da vam prostor bude adekvatno osvetljen - nema potrebe da postavljate sijalice uprte u nebo.

VAŽNO:

U većini zemalja odakle volonteri dolaze, recikliranje je normalna i svakodnevna navika. Nemojte misliti da ćete izazvati negativnu reakciju kada volonterima objasnite gde i kako treba da odvajaju otpad. Takođe, većina volontera je veoma svesna problema u životnoj sredini i verujemo da će rado prihvatiti sve savete za energetska efikasnost, otpad, hranu, itd. Nemojte misliti da je to dodatna obaveza, na ovaj način ćete samo obogatiti i unaprediti kamp!

Ovi saveti su veoma bitni i u slučaju da kamp organizujete u naseljenom mestu. Iako volonteri treba da se zabavljaju, treba to uraditi na kontrolisani način da se ne izaziva stres lokalnog stanovništva, što može dovesti do njihovog negodovanja i bojkotovanja pri organizovanju budućih kampova. Zapamtite da jedna od najvažnijih vrednosti

kampa upravo leži u kontaktu između stranih volontera i lokalnog stanovništva.

ORGANIZUJTE ODRŽIVU EKSKURZIJU

Edukacija i ekskurzija su veoma bitni elementi kampa. Volonterima je jako važno da vide i neko drugo mesto u Srbiji, da čuju istorijske podatke, posete kulturno-istorijske spomenike i upoznaju običaje i tradiciju. Ekskurzija je obavezna tokom kampa.

Na vama je da odlučite kako ćete je organizovati. Mi vam savetujemo da razmotrite par stvari: kad god je moguće povedite volontere autobusom ili vozom (koristite lokalne linije), organizujte ishranu u nekom restoranu gde volonteri mogu da probaju lokalne specijalitete, a ukoliko boravite u prirodi, vodite računa da ne ostavljate otpad, pobrinite se da volonteri ne kupuju proizvode od ugroženih biljnih i životinjskih vrsta.

PROMOVIŠITE LOKALNE PRIRODNE VREDNOSTI

Ujedinjene nacije su 2010. godinu proglasile Međunarodnom godinom biodiverziteta. Biodiverzitet ili biološka raznovrsnost je raznovrsnost svih živih bića na planeti Zemlji, odnosno, sveukupnost: gena, vrsta, ekosistema. U Srbiji, i u vašoj lokalnoj zajednici, postoji veliko bogatstvo vrsta, ekosistema i gena. Možete upoznati volontere sa bogatstvom vašeg kraja. Biljke, životinje, šume, livade ili bare koje su vama svakodnevnne i uobičajene, predstavljaju novost za većinu volontera. Javite se MIS - VSS-u ukoliko vam je potrebna pomoć oko načina predstavljanja biodiverziteta volonterima.

POSADITE NEŠTO ZA VREME KAMPA

World Tanabata Action je deo ove velike kampanje pod nazivom Environmental Sustainability Campaign. Tiče se sprečavanja klimatskih promena sađenjem drveća i pisanjem Tanzaku poruka. Sve je počelo 2008. godine kada se preko 10.000 ljudi u 31 zemlji udružilo, što je dalo veličanstven rezultat prikazan na Samitu G8 u Japanu i UNESCO-vom sedištu u Parizu. Pritom - vrlo je jednostavno!

Dovoljno je da za vreme kampa svako zasadi nešto: drvo, ili nekoliko njih, ili seme, pri tom vodeći računa da je zasađena neka od domaćih vrsta. Ako je to teško organizovati, postoje i alternative kako uticati na smanjenje globalnog zagrevanja: nemojte koristiti struju jedan dan kampa i posvetite ceo dan ovoj temi; umesto prevozom kojim idete na radno mesto, idite pešice jednom, itd.

U isto vreme učesnici akcije treba da napišu „svoju akciju“ kao doprinos smanjenju na 50% globalne emisije gasova do 2050. godine i te papire treba na kraju kampa dostaviti MIS - VSS-u, kako bismo ih mi prosledili do 20. novembra u Pariz, u sedište UNESCO-a, kako bi bili predstavljeni na Generalnoj skupštini UNESCO-a u početkom decembra. Papirić treba da bude 20.50cm x 5cm, ako je moguće od recikliranog papira.

Ako ste zainteresovani za ovu akciju, javite nam se!

ANEKS 3

DETALJNE INFORMACIJE O KAMPU - INFOSHEET

VSS 17 Zasavica, Sremska Mitrovica

Type: Environmental

Dates: 4 - 13. August 2013

Number of volunteers: 12

Camp language: English

Participation fee: 15 euros

Address of the YRS-VSS office:

Bulevar Umetnosti 27

11070 Novi Beograd

Serbia

Tel: (+381 11) 311 1314; 311 6663

Fax: (+381 11) 311 6653

www.mis.org.rs

e-mail: incoming@mis.org.rs

Contact person at VSS office: Mr. Bojan Beronja

Address of project partners:

Pokret gorana Novog Sada

Svetog Save 19

22000 Sremska Mitrovica

Serbia

Tel: (+381 22) 614 300

www.zasavica.org.rs

e-mail: zasavica@zasavica.org.rs

If you have any additional inquiries about the camp contact the camp leaders:

Jelena Majstorovic, +381 63XXXXXXXX, XXXX@hotmail.com

Milos Manojlovic, +381 64 XXXXXXXX, XXXX@gmail.com

ABOUT YOUNG RESEARCHES OF SERBIA VOLUNTARY SERVICE OF SERBIA

YRS was founded in 1976. Our main aims are environmental protection and education, promotion of sustainable development, work with young people in an international context, promotion of scientific creativity and voluntarism and its values. Voluntary Service of Serbia is a volunteer exchange service center founded in 1990 as one of the sectors of YRS. It is volunteer exchange reference point for this part of Europe. Through VSS passed more than 5000 Serbian volunteers who participated in international voluntary workcamps all around the world and 2500 of foreign ones at more than 250 workcamps in Serbia and about 40 long term volunteers.

YRS is a member of: Coordinating Committee of International Voluntary Service, Youth and Environment Europe, Alliance of European Voluntary Service Organiza-

tions, and a partner of Service Civil International in Serbia. YRS is one of the founding members of the networks: South East European Youth Network and Youth Culture in Action Network.

ABOUT ZASAVICA

The Zasavica Special Nature Reserve, covering 671 ha, is located in the southern part of Vojvodina along Sava River, west of Belgrade. The river ecosystem surrounded by the fragments of marshes, hygrophilous forests and meadows dominates the area. It is characterized by the presence of rare and endemic species of animals, being endangered not only in Serbia but also in Europe, such as the fish *Umbra krameri* and other. However, the area has some ecological problems, such as the overgrowing of open water surfaces by a water plant species *Stratiodes aloides*, which causes negative changes in the water levels. It is located near Sremska Mitrovica, a town well known for the remnants of the old Roman settlement Sirmium. For more info on Zasavica Special Nature Reserve, please visit www.zasavica.org.rs

Work

We will have different tasks helping with the daily work at the reserve. These may include: cleaning the reserve from invasive alien species that adversely affect the habitats they invade economically, environmentally and ecologically, picking up garbage from the pastures and from the river, smaller construction work or helping with the work around animals. Tools and gloves will be provided, but make sure to bring hats, sun cream and appropriate clothing (things you don't mind getting dirty and torn).

Leisure activities

This region is very beautiful and you will have plenty of time to discover its history and culture. Since you'll be in the centre you'll have a lot of things to see: churches, monuments, archaeological museum, ruins... Trips to Novi Sad and Sremska Mitrovica are planned, and will be carried out in agreement to your wishes, ideas and possibilities. Night life of Sremska Mitrovica will probably be part of our evenings, as well. You will be also participating in organizing your evenings.

STUDY PART

We will try to inform you on various topics such as: Natural heritage (learning about authentic Zasavica's water ecosystem, rare and endemic species, protected natural goods of Serbia, development, biodiversity...), customs, historical and cultural heritage (visiting ruins of ancient Sirmium which was one of the four capitols of the Roman empire), and more...

Accommodation & Food

In a house in the Special Nature Reserve with toilet, beds, kitchen. Meals will be provided by the local partner.

What to bring

Sleeping bags are not necessary, though you can bring it, as we might be able to spend few of warm summer nights in the summer tower, near the working place. August in Sremska Mitrovica can be very hot, but you'll be near the river most of the time. So, don't forget mosquito repellent, sun protection cream, sunhat, sunglasses, light colored clothing and swimming suit are necessary. Bring also long legged trousers and long sleeved shirts, especially because of mosquitoes, or if the weather is bad. In case it rains you'll need waterproof shoes and a warm sweater and socks for the cool evenings. If you are allergic to insects or pollen make sure to bring appropriate medicine with you. You must also let us know of any serious allergies or health problems.

Please bring for the international evening - tapes/CDs of your traditional music or local music that you like (music instruments, if you have any), recipes of the meals from your cuisine or whatever you find interesting and representative of your country (souvenirs, prospects, postcards, discs...), movies from your country with English subtitles (if possible!) and your favorite music, songbooks and music instruments are very welcomed. You can also bring photographs from other workcamps or personal photographs you like. Positive energy, a good mood and interest are essential.

Don't forget that you need your passport when coming to Serbia. Citizens of European Union countries, the Swiss Confederation, Kingdom of Norway and Republic of Iceland may enter the Republic of Serbia using their identity cards and stay up to 90 days. If you are coming from Korea, Japan, Russia, Ukraine, Canada, Mexico or USA, you don't need a visa. If you do not have a passport of the above - mentioned countries, please check if you need a visa for Serbia.

Insurance

The insurance is not provided for you! You must arrange it before your departure from home. The camp leaders will deal first aid and minor medical problems.

Workcamp pack

At the workcamp, you will find a more detailed day-by-day programme, as well as personal evaluation forms you will be asked to complete at the end of the camp.

Arrival time

On the 4th of August, until 6 pm., we will wait for you in Hotel SIRMIUM in Sremska Mitrovica. Please try to calculate the time and the day of the arrival according to the schedules provided, and let us know by e-mail or phone if you cannot make it for this arrival time.

From Sremska Mitrovica bus or train station (which is at same place as the train station) you can take a taxi which will cost about 100 dinars (approx. 1 euro), or you can

go on foot (15 min). Just go straight from the station for 10-15 min and you will get to the one small park and just behind is the Hotel Sirmium. **If you have any problems, please contact the camp leaders and they will come to pick you up.**

TRAVEL DIRECTIONS

For finding your way in Belgrade, you can consult this map: <http://www.planplus.rs>

- Main Bus Station (4 Zeleznicka street; tel. +381 11 2636 299) telephone opened from 05.30 to 22.00
- Main Railway Station (2 Savski square; +381 11 36 02 899) telephone opened from 00-24h

In Belgrade, both main bus and railway station are situated in the same area.

Coming to Belgrade by airplane

By plane: From the Belgrade airport “Nikola Tesla” you can take the mini bus line A1, direction Slavija Square (downtown). Route map and timetable can be downloaded [here](#).

Ticket price: 300 RSD (tickets can be obtained in the bus). Approximate travel time: 30 minutes.

Important: It is also useful to note that bus A1 stops right across the main bus station in Belgrade. Slavija (right circle on the map) is its final stop, but on its way it also stops across the bus station. You should only ask the driver to stop there, in case you want to catch a bus to Sremska Mitrovica immediately.

There is also the bus number 72 (not so much comfortable, but quite cheap), direction: Zeleni venac - Belgrade „Nikola Tesla” Airport. Ticket price: 170 RSD (if bought in the bus, from the driver). (1 Euro = approx. 115 dinars). Approximate travel time: 30 - 40 minutes.

You should get off at the last stop called Zeleni venac. From there you should go up the same street to the crossroad and then turn right to Kraljice Natalije Street. Then turn right into Kamenicka Street going downhill to the park, crossing Gavrilica Principa Street. After going through the park you will see a main bus station (BAS) across the street. It takes 5-10 minutes by foot from Zeleni venac to the Main Bus Station like this. Map is below. See the map.

NOTE: In public transport, euros are principally not accepted. We strongly advise you to exchange your money in a nearby bank (all of them are reliable when it comes to money exchange). Another piece of advice on this note. If you do not have to, don't

exchange money at the airport. Be patient and wait until you get to the center of the city. The exchange rate is much worse at the airport.

Coming to Sremska Mitrovica

You will need to take the bus or a train from Belgrade. But we recommend the bus, as it is much more conformable, even though a bit more expensive.

- **By bus**

From Belgrade on a Sunday buses leave at: 8.30, 9.30, 11.30, 15.15, 16.00, 19.15, 20.00, 21.20. Travel lasts approx. 1 hour and 15 minutes. One way ticket is approx. 660 dinars (1 Euro = approx. 115 dinars). You can also go from Novi Sad, but check the schedule once in Novi Sad. Buses are usually on time.

- **By train**

From Belgrade there are trains at 2.50, 8.40, 10.30, 12.45, 15.40, 18.30 and it lasts approx. 2 hours. One way ticket is 350 dinars (1 Euro = approx. 115 dinars). It is not unusual for trains to be very late both on departure and on arrival.

Useful information

In Serbian language every written letter is pronounced. You should remember this useful rule. It will help you to read nameplates and street signs in the cities, read the following dictionary of the most common and the most necessary words and phrases in Serbian, but also communicate with local people and find your way from Belgrade to Sremska Mitrovica. The pronunciation of particular letters is very close to that in German.

Yes/No	Da/Ne	How much is it?	Koliko košta?	Left /Right	Levo/Desno
No problem	Nema problema	Where?	Gde	Straight on	Pravo
Excuse me	Izvinite	When?	Kada	Street	Ulica
Please	Molim vas	How?	Kako	Ticket to	Karta za
Thank you	Hvala	Yesterday	Juče	I don't understand	Ne razumem
I'm sorry	Žao mi je	Today	Danas	Good/Bad	Dobro/Loše
Good morning	Dobro jutro	Tomorrow	Sutra	I'm getting off at	Silazim u
Good evening	Dobro veče	How long?	Koliko dugo?		
What time is it?	Koliko je sati?	How far?	Koliko daleko?		

It might be useful for you to know how Cyrillic alphabet looks like, because street names for example are written this way.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
А	Б	Ц	Д	Е	Ф	Г	Х	И	Ј	К	Л	М	Н	О
P	R	S	T	U	V	Z	Ђ	Џ	Љ	Њ	Ћ	Ї	Љ	Џ
П	Р	С	Т	У	В	З	Ђ	Ж	Љ	Њ	Ћ	Ч	Џ	Ш

As for the money when coming to Serbia, the best solution is to have Euros (try bringing smaller bank notes) with you because you can change them easily in every exchange office, bank or post office. 1 EURO is approx. 110 dinars and this exchange rate is the same everywhere. You might have problems with exchanging other currencies, though.

In case you plan to visit Belgrade before the beginning of the camp, here is some practical information:

- Don't take a taxi from airport, railway station or bus station, because taxi drivers there can try to charge you much more than normal price. So, if you need or want to take a taxi, then try to avoid the ones there and walk a bit from that area so that you can stop one on the street.
- Street names in Belgrade are written in Cyrillic, so that can be a possible problem, but you can always find people on the street who you can ask what you are searching for and they will be glad to help you. Bear in mind that great number of people living in Belgrade speaks English.

HOSTELS IN BELGRADE

We recommend you: "Hostel Belgrade" in centre of the city, 17 Kralja Milana street (Phone: (+381.63.7238130)). Prices per night: from 12 to 22 euros per night. Facilities: rooms up to 5 beds, no age restriction, linen included, free towels, 24 hours hot showers and reception, no lockout, no curfew, free internet access, no smoking bedrooms, wake up service, bicycles for rent, free coffee and tea every day, bar, fully equipped kitchen, common room, supermarket and bakery store just next door, information about every details you want to know about Belgrade and Serbia.

To get there from the Main railway station you can walk 10 min or take the tram number seven (in the direction "Ustanicka") and get off at the first tram stop in Resavska street (next to Studentski kulturni centar – Student cultural centre). Once you get off the tram, you are just at crossroads with Kralja Milana street. Hostel is in the number 17. More info at: www.hostelbelgrade.com; e-mail: hostelbelgrade@yahoo.com.

The youth 'Hostel Belgrade Eye' is within a few minutes walking from all of the must-see sites in the city center, at 6b Krunska Street (Phone: +381.11.334.64.23). Prices per night: from 16 to 22 euros per night.

More info with directions, facilities, rooms and booking at www.hostelbelgradeeye.com; e-mail: hostelbelgradeeye@gmail.com

You can find more info on Belgrade and Serbia at these sites:

- <http://www.begrad.rs/cms/view.php?id=220>
- <http://www.serbia.travel/>

SUSTAINABLE TRAVEL

Travel (whether for work, education or tourism) will never be completely sustainable as every industry has impacts, but it can work towards becoming more sustainable. It produces significant impacts on natural resources, consumption patterns, pollution and social systems. The need for sustainable/responsible planning and management is imperative for this international concept to survive as a whole.

IMPACTS:

- Over 902 million people travel internationally in 2008 and this is expected to reach 1.6 billion by 2013
- The average international tourist receipt is over US\$700 per person
- Travel represents approximately 10% of total global Gross Domestic Product (GDP)
- The global travel and tourism industry creates 10% of world employment (direct & indirect)
- At least 25 million people spread over 52 countries are displaced by violence, persecution and/or disasters - tourism receipts in every country are affected by this.

SUSTAINABILITY CAMPAIGN

Young Researches of Serbia directed its studies and researches on environmental protection in nature protected areas. We have detected many negative influences and consequences on nature and local communities caused by improper tourism development. That is why we have joined CEEWEB Working Group for Sustainable Development and the Sustainable Voluntary Service Projects Campaign of the Alliance of European Voluntary Service Organisations. It is important that participants and volunteers understand the campaign and their active role in it.

The Sustainability Campaign is an invitation for both organisations and volunteers to achieve the goals of sustainability in daily life and in a long term perspective in the voluntary service projects. We assume our responsibilities as social actors that consume and emit pollutions and we signed in a chart that proposes a series of more sustainable daily habits, a bet for fair and ecological trade, for the reduction of waste and for recycling, as well as for the activities to spread awareness.

We have the will to contribute in the transformation of our communities, in the local level, and, through networking, in the international level, for the construction of a fairer world, more sustainable, more healthy and with better resources that impulse integral development of people, the communities and peoples, and their happiness and solidarity. This is, in a general scope, the main aim, the mission that all organisations have to be working in voluntary service.

In the case of workcamps, or voluntary service camps, we think that it is in our hands betting for sustainability, fair trade, for a more human and sustainable ways of consume, exchange and life.

As organisation that make projects of local development, solidarity, we have to assume as well that our action leaves an ecological print and that we have to try to make it so that this print is a positive one. And as well, that we act as educators of participants that come to our country, being able to influence this way in the international level, to a more healthy and sustainable habits and perspectives.

We would like to share with you The Chart of principles for the celebration of Sustainable Voluntary Camps and to invite you to make your experience in the seminar a life-changing experience, having embraced the good models of daily behaviour.

THE CHART OF PRINCIPLES FOR THE CELEBRATION OF SUSTAINABLE INTERNATIONAL PROJECTS

A change towards sustainability stands over specific fundaments:

- a change of daily life habits:
- Taking care of the energy: reduce; try to change to low consume lightbulbs; etc.
- Taking care of water: methods to safe water (while cleaning dishes, teeth, etc.; water savers in the taps, etc.)
- Recycling: separation of waste to facilitate recycling in its treatment; to consider organic “waste” as something re-usable (for farming, etc.); re-use of bags, sacks, ropes,...
- Use of durable products (not one-use): let’s avoid the use (production) and throw-out of dozens, hundreds, thousands of plastic articles by facilitating similar products, but durable.

- Hard plastic glasses and dishes
- Cloth bags for going to shops and markets
- If impossible, use recyclable, organic one-use products: glasses and dishes.
- Potentiate the sustainable transport: bicycle, walking, avoid the use of planes (or compensation).
- the adequation of spaces and structures;
- a change in the model of consumption:
- Local peasant and market products
- Cooperatives of ecologic consumption
- Use of ecologic soaps and detergents
- Products of fair trade
- actions to spread awareness (mainly the role of organisations).

The following are action principles and proposals that help in making real, in a feasible way, these fondaments.

CONDITIONS OF PARTICIPATION

In order to be fully aware of your responsibilities during the workcamp, please read carefully the following:

- You are expected to be an active member of the group and contribute to work, housekeeping and free time activities;
- Working hours are flexible. You are expected to work approx. 6 hours per day, but be prepared to work outdoor most of the time. Working hours might be divided into morning and afternoon part with a mid-day break for lunch and rest.
- The local organisers support and try to involve as many people from the local community as possible. We hope that you will enjoy the opportunity to meet them during the days and the evenings.
- Your workcamp leaders have been trained to run the workcamp; they are responsible for organising work, meals, contacts with local partners and authorities and many other things. Don't forget that we are volunteers like you, so try to cooperate with us at the work and during free time activities. Workcamp-leaders are not fully responsible for organising your free time and we expect your ideas and contribution to do so.
- Smoking is not allowed in the accommodation areas. Use of alcohol should be moderate with consideration and only during free time.
- You are expected to stay for the whole duration of the workcamp.

KEEP IN MIND THAT THE USE AND POSSESSION OF ANY KIND OF DRUGS IS STRICTLY FORBIDDEN.

EMERGENCY CONTACT: If you need any help when you come to Belgrade, do not hesitate to call Bojan Beronja at the VSS office open from 9 to 16 h Monday-Friday at (+381(0)69.311.66.63).

Leave the copy of this infosheet to your family.

And don't forget to bring your passport!

Hoping that you'll be enjoying our workcamp in Serbia, we are looking forward to seeing you!

Jelena and Milos

*Dve nedelje daleko od vesti,
interneta i posla / Srđan, 30*

Ovaj priručnik je autorsko delo Mladih istraživača Srbije - Volonterskog servisa Srbije, a njegova objava i štampa je moguća usled finansijske podrške Ministarstva omladine i sporta Republike Srbije. Sadržaj priručnika ne odražava nužno stavove Ministarstva, nego je za njega odgovoran autorski tim.

gljedaš...
Ako je rad nešto...
i ljudima, ali upozнала sam...
niji." // "Otkrila sam tajne jednog dalen...
dna uređena zemlja gde se znaju pravila i do...
e možete steći najveći broj nasmejanih i doživl...
o zaštiti životne sredine, recikliranju, štednji vode širim i u...
#kampovi najbolji način da se upozna jedan narod." // "Sve u s...
#kampovi #volontiranje" // "Bili smo kao jedna velika porodica, i mi...
dugoročno #volontiranje" // "Neću čekati opet tri godine da funkcio...
anje način da malo promenimo sebe" // "Jasnije vidim šta želim od života." // "O...
ening živaca, jer nas je bilo dvanaestoro, svi različiti, a opet bačeni tu da osetate ispunjeno." // "St...
e." // "Ovo iskustvo je jedno od onih koji vam daju razlog da se osećate ispunjeno." // "St...
o blizak kontakt sa starim i bolesnim osobama.Razmišljala sam samo o tome da im pomognem." // "O...
zblize više nego drugi koji imaju ceo život na raspolaganju" // "#kampovi su mi pomogli da shvatim šta mogu u...
obnogi da bolje odredim svoje prioritete i ciljeve za budućnost." // "#kampovi su mi pomogli da shvatim šta mogu u...
spaka u skladu sa nečijom kulturom i vaspitanjem, koje bih možda ranije osuđivala." // "Shvatila sam da je na kraju jedino #kam...
o život ljudi manje-više isti,bilo da su oni Nemci, Srbi ili neko treći." // "posebno mi je drago što sam ovo iskustvo podelio...
go mi je da ja više nisam jedna od tih." // "Naučila sam više o oblasti koju studiram, vežbala sam strane jezike. Upravo gugl...
na kulturoloških razlika." // "Proširili su mi vidike i omogućili mi je da se probam u situaciji u kojima se, da nije bilo #kam...
o da skuvam nešto, da sviram đembe, štrikam itd :)" // "Da nisam išla na #kampovi, ostala bih uskraćena za divna iskustva...
skoncetrisati na tu oblast." // "Naučila sam da se snalazim u putu i prirodi, što je i bio najveći izazov za mene." // "Nacin da...
o sam da cenim i da se brinem o prirodi." // "#kampovi produžavaju život." // "Vratim se, i ne mogu da ve...
// "Poboljšala sam svoju organizaciju, odnos prema radu, otkrila svoje predelne nego i stećinove poglede na svet." // "#kampovi #volontir...
čitanje ljude, običaje, nova jela i nove prijatelje." // "#kampovi ćete ne samo videti nove predelne nego i stećinove poglede na svet." // "Zašto vol...
n da bi i drugi bili srećni" // "Volontirati i putovati?" // "Volonteri nisu plaćeni jer su neprocenjivi" // "Pokloni mali deo sv...
ugima. A zar to nije sjajno?" // "#kampovi svetskom baštinom. Rezultat njihovog rada je zlata vredan" // "#kampovi su uticali na...
upa stranih volontera čini #kampovi svetskom baštinom. Rezultat njihovog rada je zlata vredan" // "#kampovi su uticali na...

#volontiranje

#kampovi

<http://bit.ly/1fY2Xbn>